

Solei-Filars

20

Forn de Rey

ARXIU TEATRAL MILLÀ

*Compra i venda de comèdies
de totes menes*

Carrer de Sant Pau, 21 - BARCELONA

F. Soler

Lo forn del Rey

Digitized by the Internet Archive
in 2015

LO
FORN DEL REY

DRAMA EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

FREDERICH SOLER

(SERAFÍ PITARRA.)

(pseud)

MESTRE EN GAY SABER

Estrenat ab brillant éxit en lo Teatre Català, instalat en lo TEATRE
ROMEA, la nit del 23 de Mars de l'any 1880.

BÀRCELONA
IMPREMPTA DE SALVADOR BONAVÍA

CARRER DE PETRITXOL, 2.

1909.

YER 130 MARCO

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

REPARTIMENT

PERSONATGES

ACTORS

Ajna María.	D. ^a <i>Mercés Abella.</i>
Mariagna.	» <i>Catarina Mirambell.</i>
Pere Antón.	D <i>Isclé Soler.</i>
• Lo patró de Nau.	» <i>Andreu Cazorro.</i>
• Lo comte d'Óris.	» <i>Joseph Girval.</i>
• Climent.	» <i>Hermenegild Goula.</i>
• Daniel.	» <i>Frederich Fuentes.</i>
• Janot.	» <i>Lleó Fontova.</i>
• Lo Roig.	» <i>Emili Casas.</i>
• Un mosso del forn.	» <i>Joan Prat.</i>

Soldats, patjes, jutjes, nobles, poble, fadrens del forn.

La acció en Barcelona, durant lo regnat de D. Pere del Punyal.

Esquerra y dreta, las del actor.

Lo senyor Girval, sense perteneixer á la companyía, y per un favor especialíssim, s'encarregá de la part de «COMTE D'ÓRIS», que l'autor suplica que's confihi sempre á un artista de mérit.

Ningú podrà traduir ni representar aquesta obra sense permís de la *Societat de Autors Espanyols*, que és la única encarregada d'administrar-la, y ab ella deuràn entendres tots els Teatres y Societats particulars que vulguen representarla.

Quedan reservats tots els drets.

AL EMINENT POETA CATALÀ

MASTRE EN GAY SABER

DON FRANCESC PELAY BRIZ

DEDICA AQUEST DRAMA

Son entussiasta admirador y amich afecttssim

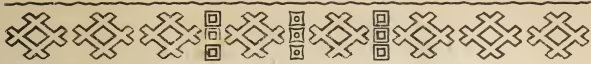
Q. S. M. B.

L' autor.

DECORACIÓ

Lo forn del rey: lloch bastant ample y espayós, qual sostre forman duas arcadas de pedra macissa, sostingudas per curtas y groixudas columnas. Al mitj del fons de la arcada més gran, qu'es la de la dreta, la boca del forn, ampla, practicable, y ab porta de ferro macissa y pesanta, que quan s'obri y tanqui grunyi sinistrament. Dessota l'arcada petita, qu'es la de la esquerra, una escala de pedra ab barana, que arrenca de frente, y als cinch o sis grahóns se tors per pujar de costat y ab sis grahóns més á las cambras de la casa. Lo pilá de pedra del comensament de la barana de dita escala, vé al mitj de la arcada petita, y té un grifol també de pedra que sosté l'escut d'Aragó. A la paret del fons d'aquesta escala una imatge de pedra dintre d'un ninxo, davant del qual hi penja una llántia encesa. A las caixas de la dreta la porta d'entrada, gran, y ab portas que's tancan y barran; al costat, una finestra ab reixa molt gran de ferro verge, que dona al carrer. Dessobre la boca del forn hi ha la campana de la xemeneya, y desde'l prestatge d'aquesta fins á una barra que hi ha travessera en l'arcada gran, hi ha las palas dels forners, venint las puntas dels mànecs de frente al públich. Davant del forn una taula de pedra, llarga de deu pams, qu'es ahont los forners hi posan los pans quan desenforan. Duas taulas, una a cada costat, fetas també de pedra. Llenya y feixinas de pí y brosta arreconadas per tot. Dessota la reixa de ferro una destral, damunt la llenya ja estellada. Entre las portas de la paret de la esquerra, prestatges ab pans y cabassos. Dos escambells manejables. Tres portas a la esquerra, una d'ellas dins de l'arcada petita y al costat de la escala. A la porta d'entrada de la dreta s'hi puja per tres grahóns. Del mitj de la volta gran, penja un fanal que ilumina débilment la escena quan es vespre. Al damunt de la columna y entre las duas arcadas, las armas reyalas d'Aragó esculpidas en la pedra. Lo conjunt de la decoració deu presentar un tot negrench y lúgubre.

ACTE PRIMER

ESCENA PRIMERA

JANOT, y, aviat, CLIMENT. Janot apareix recelós y mirant cap a dins los moviments que se suposa que Climent fa, venint cap al prosceni. Al últim, convensut, diu:

JANOT.   ; Ah! Ja ho entench; aquest maula
se'n vé aquí á amagar diné.
; Si jo ho poguès véurer bé!...
; Ahónt? Sóta aquesta taula...
M'hi veurá. ¡Oh! ; Y perqué m'amohina?
Ja tinch cumplert lo desitj.
Aquí estaré bé... ectremitj
dels buscalls y la feixina.

*(S'amaga allá hont diu y per entre las ramas guaita.
Climent entra corrent entera y esglayat.)*

CLIMENT. ¡Oh! ; Algú'm segueix! No... 'l mateix
trepitj méu... la sombra que... ¡Ah!
Just he tet lo crim, y ja
la consciencia'm persegueix.
Qu'ha de sé'l cástich segú
m'ho proba bé'l recel d'ara;
jo no duch grillet encara
y la consciencia ja'l dú.
¡Oh! Acabém.

(Vá á béurer d'una ampolla que dú, y se deté.)

¡No! ; Y la venjansa?

¡Oh! ¡Per no fer por la mort,
no s'ha de tení á n'al cor

ni una engruna d'esperansa!
Y jo'n tinch una... ¡Es mortal...
es espantosa!... Ja ho sé;
no es per esperar cap bé;
es per mirar com vè'l mal.
¡Sembla impossible! una gota...
una sola gota, que ara (Mira l'ampolla.)
ni solsament se repara
que d'aquí falti, y per tota
la ciutat, demá... ¡Oh! Aturdida..
la rahó, sols veu lo cop fort
de que una gota de mort
puga matar... tanta vida.
Y... ja está fet. Ja no té
remey de cap mena... ¡Oh! Si.
Encare'n té. Si ella aquí
me digués:—t'estimare
ab ánima y vida,—encara
deixant carbonisá 'l pá
y ser cendra, puch demá
desfer lo mal qu'he fet ara.
¡Si ho probés!... No cal probarho.
¡Si estima á n'ell ab deliri!...
Pero ¡qui sab! ¡Si 'l martiri
que dóna 'l volé intentarho,
tingués la palma del sí
que á mi m'ha de dar la ditxa!...
Femho. Lo *no* y la desditxa
ja 'ls tinch ben segurs aquí.
Desém aixó.

(Vá, á la columna, treu una pedra, amaga l'ampolla y torna á posar la pedra.)

Bé; m confonen
dihent que só mal cor y cruel.
Avuy, donchs, trucaré al cel;
vejam si al cel me responen.

(Mira recelós y se'n vá. Fanot surt ab precaució de darrera las faixinas, mira que estiga sol, y diu:)

JANOT. ¡Ayl ¡Per tot te deixo! ¿aquí
es ahont véns á fer broma?

(Vá, treu la pedra, y no trova sinó l'ampolleta.)

¡Hola! ¡L'miracle de Mahoma!
Aquí no hi veig ni un trentí,
y en cambi hi ha una ampolleta
que potsé... Oh! ¡Volsté jugar

qu'aixó es such per embruixar
perque l'estimi l'Agneta?
¿Y el no haverhi aquí'l diner!...
¿Volste jugar qu'aquest gat
potser tot s'ho haurá gastat
per ferse fè'aixó? Potser.
¡Si jo trovés la manera
de poder saber!... ¡Ah! Si.
Ja sé qui m'ho podrà dí:
la vella, que es trapassera.

ESCENA II

JANOT, MARIAGNA.

- MARIAG. ¡Tu ets lo trapasser, cetrot!
JANOT. ¡Ah! ¿Sóu vos? Veniu, Agneta.
(Li havém de seguir la beta,
perque ella aquí tot ho pot.)
MARIAG. Bé; vaja, acabém: ¿quín día
nos hem de casar?
JANOT. ¡Bo! ¡Y ara!
MARIAG. ¡No hi ha més bo y ara!
JANOT. ¡Rara!
MARIAG. ¡Sí, rara! ¡La picardía
que tu tens es lo que á mi
me treu de tino!.. ¡Mal home!
JANOT. (¡Bo! ¡Ja hem comensat la broma!)
MARIAG. ¡Setse anys fa que m'ho vas di'!
JANOT. Corrent, sí; ja ho sé; pero ara
vos haig de confiá' un secret;
després del qu'hé fet mal fet,
ja en parlarém.
MARIAG. ¡Y ho declara!
JANOT. ¿Cóm que ho declaro?
MARIAG. ¡Y es clar!
¡Que tu mateix, qu'ho coneixes,
me dius qu'es mal fet, y'm deixas
encara fentme esperar!...
JANOT. Després m'ho direu; per ara
perlem del que passa aquí.
MARIAG. ¡No, cá; no'm pescas tu á mí!
Tu'm podrás di' vella y rara;
pero jo diré á tothom
lo que hi ha.

- JANOT. Y lo que no hi ha.
- MARIAG. Jo só bona com lo pá.
- JANOT. Donchs jo com la coca.
- MARIAG. 'L nom
d'una pobreta donzella
es molt delicat, ¿entens?
y la gent fa pensaments
y l'honra ¿viat s'atropella.
- JANOT. (Bé; no hi ha remey; per ara
l'hem de deixar desfogar.)
- MARIAG. Tu á mi'm vares enganyar;
tu m'has perdut.
- JANOT. (¡ Ay, la mare!)
- MARIAG. Fara aviat setse ó disset
anys, qu'espero la becada.
Vaig venir jo aquí de criada,
tu hi vas venir de baylet,
y, passant, passant farina,
enfornant y duhent lo pá,
y ab aquest téu «tan me fá,»
qu'es lo que més m'amohina,
te vareig posá' afició...
- JANOT. ¿ Y, donchs, perque me'n posavau?
- MARIAG. ¿ Perqué? Perque tots juravau
que'm duyas estimació.
- JANOT. ¡ Pero donal...
- MARIAG. ¡ No hi ha dona
que valgui! Que vinga aquí
qui vulga, y que'm diga si
no hi estat ja massa bona.
- JANOT. ¡ Ay, Mariagna, Mariagneta,
Mariagnona, Mariagnons!...
- MARIAG. ¡ Ah! Murriot!
- JANOT. Bé; fora rahons;
m'havéu de seguir la beta.
- MARIAG. ¿ En qué?
- JANOT. En aixó. (Mostrant l'ampolla.)
En una cosa.
qu'aquí acaba de passar.
- MARIAG. Digas. (S'ouhen veus.)
- JANOT. No; havém d'esperar
qu'aquets no'ns hi fassin nosa.

ESCENA III

Los mateixos, DANIEL, CLIMENT. Fadrins.

DANIEL. ¡Ah! ¿Ho vejéu? Lo que jo us deya;
aquí'ls teníu festajant.

MARIAG. ¡Y bél! ¡Y que hi ha! Y ab molt'honra.

JANOT. ¡Ah! Bé. Aixó si; en quant á honrats...

MARIAG. Ningú pot tenir que dirhi.

DANIEL. Comenséu á treure'ls pans.

(Climent va trayent los pans del forn, y los fadrins los posan al banch de pedra. Altres los fican en coves y se 'ls enduhen.)

MARIAG. Som promesos, ho sab l'amo,
y aviat nos hem de casar;

ab aixó, si ell me festeja
volem y podem, y en paus.

¿No tens tu á l'Agna-María?

Doncs ell me té á mí. ¿Qué hi ha?

DANIEL. Res, dona, ¡si á mi m'agrada!
si jo ho dich perque he pensat
que, quan sígui aixó, vull fervus
un regalo.

MARIAG. Tu'l que fas
es que't burlas de nosaltras.
com aquell qu'era treu pans.

CLIMENT. Jo trebalio y en re'm fico;
ab aixó, deixeume estar.

MARIAG. ¡Deixeume está! l'poca pena.

JANOT. Baralléus; jo mentrestant
menjaré coca ensucrada
y un xiquet d'arrop.

(Ne treu d'una olla, se'l posa á la coca y menia.)

MARIAG. ¡Ah!... Avant.

Treyeu tots los pans depressa
perque n'heu de du' al palau.

CLIMENT. Ja hi vaig depressa.

JANOT. No massa.

CLIMENT. Bé: tu calla y ves brenant.
Ja't diuen bé en Tasta-olletas

JANOT. Y á tu'l gandul.

CLIMENT. ¡Mira, Jan,
qu'un día't trencaré'ls ossos!

MARIAG. ¿A'n ell? Tu te'n guardarás.

JANOT. ¡Si; ja veurás la Mariagna!
Tu tócam. Com qu'ella sab
que si tu'm trencas m'espátllas;
y ella'm vol bén sencer...

CLIMENT. ¡Mal
com no vos fa un llamp á trossos!

MARIAG. ¡Ah! Aixó si; sempre ab los llamps.
Sempre ab aquest verí á l'ánima
que no hi ha al forn més foch ma y.
Jo no entench... ¡no entench qué'n passa
que d'aquest modo has cambiat!
Quan váres vení' aquí casa
erats maco com un maig;
rodanxó, fresch, y ab un ditxo s
que'n feya tothom cabal;
pero de cop, fa uns quants mesos,
t'has fés tan mal humorat
que... no ho sé, noy... no m'agrades.

CLIMENT. No'us hi caséu.

MARIAG. ¡Oh! Ja, ja!

JANOT. ¡Quí! ¿Ella ab tu? ¿Casarse ab tu ella?

MARIAG. No tinch tan mal gust.

JANOT. ¡Oh y tal!

La Mariagna vol un home
que sempre estiga trempat.
¿Oy Mariagna?

MARIAG. Just.

JANOT. Un plaga

trotla com jo, res li fa;
pero que tinga alegria
dins del cor; que vagi avant
quan se tracti de tavolas
y xirinolas y balls,
y que, tot fent l'amoreta,
no li digui que nó may
de ballarugas y festas
y sardana y contrapás.

CLIMENT. Sí, ja, com tu, qu'ets un ximple.

JANOT. ¡Ey tu! Si'm tornas... (*Alsant la destral.*)

MARIAG. Fortl

CLIMENT. ¡Au!

JANOT. ¡Au! mira, aquí tinch guardada
ab mánech bo y ab bon tall
una destral d'abordatje
que'l patró'm va regalar

per fé' estellas, que, si't sembla,
podrem mirar si obra caps.

DANIEL. Vaja, anem; ¿ja hi ha barallas?

JANOT. ¡Ell!

CLIMENT. ¡Ell!

MARIAG. ¡Ell!

DANIEL. Tots al plegat.

¡No sè perque heu de' enfadarvos!

Miréu jo. ¿M'enfado may?

Tot ho heu de pendre ab paciencia

y tot se pot enrahonar;

peró ab calma, sens enfados

y no dient de ningú mal.

MARIAG. ¡Oh! Tu ets de pasta d' Agnus,
com nostramo.

JANOT. ¡Oh! ¡Aquest ray!

MARIAG. Per xó't vol l' Agna María.

JANOT. ¿Veus? aquí tens bon mirall.

CLIMENT. Jo ja estich bé com me trovo;
ab aixó, deixeu'mhi estar.

MARIAG. ¿Cá has d' estar? Si tu't sents sempre
á dins del cor un rau rau,
que sembla que nit y día
t'hi está fent salts un isart,
¿Qué vols compará', criatura,
lo qu'ets tu ab lo teu company?

CLIMENT. ¡Ah! Just. ¡En Dániel! ¡La joya
del forn del rey! *(Ab enveja concentrada.)*

MARIAG. Tant se val
qu'ho digas com nó; treballa,
fá un pá com á llet de blanch,
y'l veurás amo de fleca.

CLIMENT. Daniel, ¡deus estar cofat!

DANIEL. Climent; ja t'he dit fá días
qu'ab mi no t'hi has de ficar;
jo treballo, tu trebalias,
ó no treballas, si't plau;
pero no'm vingas ab bromas
que ja sabs que no'n vull cap.

CLIMENT. ¿Per qué ho dius aixó?

DANIEL. Per dirtho.
y tornarho á dir si't plau.

CLIMENT. Mira que... *(Amenassantlo.)*

DANIEL. ¿Qué? *(Acostantshi.)*

JANOT. *(Apartantlos.)* ¡Au! Cap á dintre.

Ja qu'heu encovat los pans,
tu á n'allí á passar farina
com lo nostramo ha manat,
y tu allí á dú á la porxada
tots los coves vuits y els sachs.

DANIEL. (La sort teva es que respecto
lo forn com á un lloch sagrat.)

CLIMENT. (Ja mimbarás aquest vespre
aquest urch que tens d'infant.)

(*Se'n van un per cada costat.*)

MARIAG. No'm fan goig; lo millor día
tindrem aquí un daltabaix.)

(*Los fadrins se'n van, enduhentsen coves de pans.*)

ESCENA VI

JANOT, MARIAGNA.

JANOT. Bé: ¿Ho heu vist lo que jo us deya?

MARIAG. Massa'm té'l cor ab esglay.

JANOT. En Daniel y en Climent, viuhén
l'un contra l'altre rabiant,
y un dia, ho veuréu, Mariagna,
veuréu quin tarrabastall.

MARIAG. Jo no entench... no entench los homes
perque's tenen d'enfadar.
¿No's pot d'en bonas en bonas
arreglarho tot?

JANOT. ¡Cá!

MARIAG. ¡Cá?

JANOT. Quan l'home es de mala pasta
no ix bó sino per rellans.
Mireu...

(*Anant á desar l'olla del arrop.*)

MARIAG. ¡Qnan tu deixas l'olla!...

JANOT. Ja ho podéu dí; es que s'ho val.

MARIAG. Digas.

JANOT. Jo só en Tasta-olletas
per mal nom, com ja se sab,
y... ¿Sabéu per qué m'ho diuhén?

MARIAG. Perquè de tot has tastat.

JANOT. ¡Ah! Aixó es; perque m'agrada,
quan jo puch llaminejar,
mermelada, arrop, ó sucre,
y perque, de tantas arts

y oficis com hi ha á n'als grémis
per lo senyor rey fundats,
no n'hi ha un qu'en Tasta-olletas
no'l conegui sa ó enllá.

Jo he sigut ferrer, peraire,
pastor, moliner de sal,
fuster, llech, mestre de casas,
baster, y fins gat de mar.

MARIAG. Y ara ficas pá á n'al forn.

JANOT. Y còca ensucrada.

MARIAG. Avant.

JANOT. L'avant es que jo, que flairo,
á n'en Climent hi espiat,
y avuy, ab las mevas manyas,
li he trovat aixó en un cau.

(Li ensenya l'ampolla.)

MARIAG. ¡Hola! aixó no es de bon ésser.

JANOT. ¡Y qu'ha de ser!

MARIAG. *(Fentli olorar.)* ¿Veus?

JANOT. ¿Vejam?

Vé á sé un such com medicina.

MARIAG. ¡Oh! Y l'ampolla es de corn blanch.

¿Sabs qu'es aixó? una beguda.

que diu que las bruixas fan

per fer enamora'als homes

de las donas, y com sabs.

qu'ell vol á l'Agna María,

y ella no vol á n'ell may,

vetaqui que porta aixó ara

per enamorarla.

JANOT. ¡Ca!

MARIAG. ¿Cóm, cá?

JANOT. Y cert. ¿Veyeu vos bleada,
si aixó que'm dihéu fòs vritat,
si vos no me'n donariau
per enamorar-me?

MARIAG. ¡May!

Las donas que som honradas

no aném may per malas arts.

Jo ja ho vull que tu m'estimis;

pero bé, pe'l camí real.

Jo'l téu cor ja vull rendirlo,

per més que sigas ingrát;

pero á cópia de regalos...

JANOT. ¡Ah, ah! Aixó; per'questa part

- es per hont se busca un home.
- MARIAG. Oh, ja, ja; ja us entençh, ja.
Avuy una coca ab sucre;
demá un xich de menjar blanch;
demá passat una bresca..
- JANOT. Aixó es: endolsirnos.
- MARIAG. ¡ Báhl
- JANOT. ¡ Ay, María, Mariagnona,
Mariagneta!...
- MARIAG. ¡ Ah, Bergantás!
- JANOT. ¡ Cóm sabs cóm has d'enganyarmel
Vaja: ré; acalém aviát.
A n'aquí tenu l'ampolla;
feu mirar bé á dins lo qu'hi ha.
Ella no vol esposallas
ab un dolent; ha acceptat
ja l'anell de prometensa
d'en Daniel, y tinch l'esglay
de que'n Climent ne fá alguna
per quedar de tots venjat.
- MARIAG. Déixau per mi, tinch un metje
conegut, qu'es jueu del Call,
y ell me dirá 'l qu'es l'ampolla...
¡ Pero jo no puch pensar!...
- PERE. ¡ Janot! *(Veu de dins.)*
- JANOT. ¡ Lo Nostramo!
- MARIAG. Calla
y fem bé'ls dissimulats.

ESCENA V

Los mateixos, PERE ANTON.

- PERE. Janot.
- JANOT. ¿ Qu'hi há?
- PERE. ¡ Oh! Un rebombori
que potsé'ns duga la mort.
- MARIAG. ¿ Cóm?
- PERE. Que son las naus á port
y ha comensat ja 'l desori.
- JANOT. Bé; expliqueus, nostramo, ¿ qu'hi há?
- PERE. Tots sabéu, qu'están, fa mesos,
los barcelonins, encesos
perque va tan car lo pá.
Lo poble, irat, lo primer,

contra nosaltres s'encona,
y avuy ja es á Barcelona
un perill lo ser forner.
Per xó es qu'ans d'ahir, juntats
los forners, vam decidir,
qu'era bó á n'al poble dir
qu'esperés l'arrivá'ls blats.
Que, abaratjts tal vegada
per venirne moltes naus,
amansiria á n'als braus
per no fé' una etzagallada,
y que, si'ls blats de Sicilia
venían prompte á bon preu,
ja tindria'l poble arréu
pá pastat per la familia.
Com qu'aixó eran bonas rahóns,
lo poble ja va calmarse,
y, esperant, va resignarse
amagant sas intencions;
quan, avuy, aquest matí,
certa ha corregut la véu
de que duyan pá á bon préu
moltes galeras d'allí,
y, just las velas llatinas
s'han mostrat al horisó,
quan, de gran generació
d'aquest plá y de vilas vehinas
s'ha umpler la vora del mar,
esperant ab alegría
quan l'estol arribaria
per lo blat desembarcar.
En va s'esperan allí;
las galeras sicilianas
á las costas catalanas
diu que no volan vení'
lo blat á desembarcar,
segóns los que se n'enteran,
perque barato l'esperan
y ellas lo duhen més car.

JANOT. ¡Ay, ay, ay, ay! ¡Quin desori!
PERE. Es lo qu'he dit tot seguit.
Si'l poble's posa enardit
tenim avuy rebombori.

MARIAG. ¡Quí sab! ¡Donchs veus? Jo confío
que pot ser no será rés.

JANOT.

¡Oh! ¡Vos ray!

PERE.

Donchs jo, sorprés,
si't dich la vritat, no'm fío
de lo que ja he vist al port.
Corre la gent molt irada;
ja n'hi ha molta d'enfadada
que deixa anar crits de mort,
y, lo que més m'ha esglayat
es que contra 'ls forners crida,
pero més contra la vida
dels qu'acaparan lo blat

JANOT.

¡Ah! És vritat. Y el Patró...

(Signant la porta de dalt de la escala.)

PERE.

Si.

Lo Patró perilla á casa
tant com de tornarse brasa
la llenya qu'ha entrat aquí.
Que se'n vagi per si es cas,
y, aprofitant una estona.
que fugi de Barcelona.

MARIAG.

De día no; no ho feu pas.
Lo Patró no es conegut;
pero, com qu'está tildat
d'acaparador de blat,
si l'espiés algú...

JANOT.

¡Cucut!

MARIAG.

¡Oh! ¡Y tal cucut!

PERE:

Rés; donchs, fóra;

que s'estigui aquí amanit,
y, quan siga negra nit,
l'acompanyas á la vora
de la mar; de desd'allí
que se'n vagi, si li plau,
y, un cop dintre de sá nau,
quedarém tranquils aquí,

MARIAG.

Lo que cal es que l'avisis
perque estigui apunt y llest.

JANOT.

Quan volguéu.

PERE.

Donchs, femho prest,

JANOT.

Vos, després...

MARIAG.

Per mi no't frisis.

Jo vaig á casa 'l boter
per las portadoras; tu,
per tenirlas de segú',
vés á casa 'l cisteller

á portá'aquellas paneras
per aná'á traginá'ls pans,
y després, aquí, pe'ls plans
d'aquellas nõstras fal-leras.

PERE. ¿Dihéu fal-leras?

JANOT. Cosas nostras.
deixéuho estar: ja ho veuréu.

MARIAG. ¡No'n digas rés!

JANOT. No teméu.

¿Qué pot ser no hus he dat mostras
de que só callat quan cal?

MARIAG. Sí; aixó sí.

JANOT. ¿Y donchs? Arreveure. *(Se'n vá.)*

MARIAG. Bon fadrí.

PERE. Sí.

MARIAG. ¡Oh! Ja's pot creure.

Es un noy que val .. val... val. *(Se n vá.)*

JANOT. Val com tots; en aixó sí
que té sort lo Forn del Rey.
Tots son bons, y, duhentme lley,
morirían tots per mí,
Tots son com de la familia,
tots vivím en santa pau.
Fins aquest patró de nau
que fa viatges a Sicilia
m'es estimat, y, si'l cas
no dés de que aquest desori
pot dur sanch y rebombori,
no'l voldría tráurer pas.

ESCENA VI

PERE ANTÓN, AGNA MARÍA.

AGNA. ¿Parléu sol, pare?

PERE. Sí, filla.

AGNA. ¿Sobres?

PERE. Del Patró de nau.

Ja no pot está'aquí en páu.

AGNA. ¡Oh! ¿Y per qué? *(Ab marcat interés.)*

PERE. Perqué perilla.

AGNA. ¡Vaja, que sou perfidiós!

PERE. No't pensis, Agna María,
que siga per gelosía
de pare, no só gelós.

Se n'ha d'anar d'aquí casa
perque'l pobre está tildat
d'acaparador de blat,
y com que, igual qu'una brasa,
crema'l poble encés contra ells,
segóns jo ja he vist al Born,
l'hem de traurer d'aquí'l forn
per lliurnos de tropells.

AGNA.

¡ Ah! Aixís sí; salveulo, pare.

PERE.

Aixó es lo que vull provar.

Que fugi, que passi'l mar
y no torni més per ara.

Que, per més que'l seu retorn
disitji jo, 'm fa estranyesa
que, tenint tanta riquesa,
vulgui sempre está' aquí al forn.

AGNA.

¡ Sempre estéu ab la mateixa!

¡ Ja voléu ser desconfiat?

PERE.

No; pero á fé 'm té estranyat

qu'home fet á pa de xeixa

y á bonas pessas de cassa,

cada cop que vé del mar

se vulga aquí casa estar,

ahont no menja rés de massa

per deixar-lo satisfet.

AGNA.

Y deixeulo está'; es que'l pobre

deu tení' la rahó de sobra

de ferho p'algún secret.

PERE.

¿ Un secret?

AGNA.

Vos lo diré

si sou en tornant aquí,

y veuréu com, si es per mí,

no es per mal intent que hi vé.

PERE.

Peró com que té riquesa

y pot mal pensar algú,

l'estarse ell aprop de tú,

no es bon nom per ta honradesa.

Y jo dono tant valor

á l'honra, filla, que, á casa,

encara entre aquella brasa

puch trovar cendras d'honor.

AGNA.

¡ Ay pobre Patró de nau,

mal tildat, si aixó 's digués!...

Fóra sols qu'ell s'ho pensés

clavarli á n'al cor un clau.

Quan, després de passá'l mar,
vé á ser part de la familia,
de las platjas de Sicilia
regalets me sol portar.
Cornalins y perlas finas
tretas del rocam ab risch,
gerros fets tots de marisch
y mareperla y petxinas.
De las branca del coral
me 'n dú collarets y argollas,
branquillóns d'aquellas brollas
que té'l mar en son fondal,
y, m' ho dóna ab un sonrís
tan franch y tan cavaller,
que may m'ha estat menester
per péndreu, vostre permís.
Y, al davant vostre ha passat.
Quants cops, d'Italia venint,
al davant vostre, subint
filoja y sedas m'ha dat,
y el que 'm dés seda ó filoja
no ho heu vist may ab rencor,
perque ho dona ab un amor
que no 'm fa tornar gens roja.

PERE.

Sí; tens rahó, Agna María;
hi estat de cert mal pensat.
Lo patró de nau, prendat
de tan véurert'cada día,
te dú un amor com lo méu,
y ni'n cap duptá'una estona;
mes deu deixar Barcelona
y ho ha de fer pe'l bé séu.

AGNA.

Aixó es altra cosa, diheuli
si convé. y que passi'l mar,
més que siga per tornar;
si no ho volgués, demaneuli.

ESCENA VII

Los mateixos, lo PATRÓ, que baixa per la escala.

PATRÓ. Mil mercés, Agna María,
mil mercés.

AGNA. ¡Oh! ; M'heu sentit?

PATRÓ. He sentit lo qu'ara has dit,

- y te'n dech la cortesía.
AGNA, Donchs lo que sentir vos falta
ara'l pare us ho dirá.
Jo me'n vaig, perque, temps fá,
dés que vaig estar malalta,
tinch feta una prometensa
á la Verge del Roser,
y olvidar-la no pot ser
quan no's fa de pura-pensa.
PERE. ¡Y menys si tú al cap t'ho posas!
PATRÓ. Y... ¿qué vas prometer, que?
AGNA. Que cad'any, ab santa fé,
al vení'l mes de las rosas,
n'hi duría, per tal jorn,
un ram de les més bonicas.
PATRÓ. ¡Vejam, doncas, com t'esplicas!
AGNA. Só aquí prompte de retorn. *(Se'n vá.)*
PATRÓ. ¡Qu'hermosa es! Més no ho pot ser.
Jo, pintor, fins dubtaría
en copiá' á l'Agna-María
ó á la Verge del Roser.
PERE. De mercé tan senyalada,
jo us ne dech favor y grat;
y, ja qu'aquí hem arriuat,
tinguém aquí una assentada.
PATRÓ. Ab un escambell cada hú,
cumplert ve'l nostre desitj.
PERE. Donchs posemlos aquí al mitj
ara que no'ns sent ningú.
(Posan los escambells al mitj y seuhen)
PATRÓ. Endavant; parléu.
PERE. Lo mon
va voltant, com sabéu ja,
y jo soch... un tros de pá,
com los homes que bons son.
Per xó'ls meus me portan lley,
y, si'm dona'l treball renda,
vé á aumentar la meva hisenda
lo ser jo'l forner del rey.
PATRP. Fins aquí jo ja sabía
tot lo que ara m'espliquéu.
PERE. Vaig á lo que no sabéu,
perque ja ha arriuat lo dia.
Marxantant farina y blat,
com sabéu, vos vaig coneixer,

y, un cop plantada, va creixer
com flor la nostra amistat.
Tant, que, venint de Sicília
y sovint aquí posant,
vos hem anat estimant
igual qu'á un de la família.
PATRÓ. Mercé us ne dech.

PERE.

Generós,
vós ho havéu aixís comprés
y, á la fi, no havem fet rés,
perque més havéu fet vos.
Per un llit net de bugada
ab pobrets llansols de llí,
vos nos deu, al vení'aquí,
tapicería brodada.
Per una pobreta taula
abont pá d'ordi hi moreneja,
lo coral carmesineja
en presents que semblan faula.
Y, per véurer si's concilia
lo qué feu ab lo que fém
per vos los licors tastém
y'ls rasolis de Sicília.
Es á dir, per acabar,
que, en lo noble fentnos guerra,
per pobresas de la terra,
nos portéu tresors del mar.
Tant, que ja, l'Agna María,
de robas d'Italia vostras
y gipons d'ascot, ab mostres
de crespó y tapicería,
y collarets de coral,
y enfilays de perlas finas,
y roserars de petxinas
que valen un dineral,
té per umplí'un'arquimesa,
si arrivá'á ser núvia pot,
que, tot junt, li farà un dot
millor que'l de una primpcesa.

PATRÓ.

Ni'n cal parlar; galanuras
de qui vol ser cor agrahit.

(Pausa, durant la qual sembla que l'un vulga penetrar
un secret íntim de l'altre.)

PERE.

¿Es no més per lo qu'heu dit?

PATRÓ.

¿Es que vós feu probaturas?

- PERE. Si, en vritat; vull prometátge
de que aquest comportament
no dú may cap altre inrent
que'l de pagà'l vostre hostatge.
- PATRÓ. Cap més ne dù.
- PERE. Donchs, rés més.
Y, acceptant vostra franquesa,
anem ab tota llestesa
á lo que d'urgencia us es.
- PATRÓ. Vos diréu.
- PERE. Lo poble, irát,
tement fam, crida á la platxa,
y la mort vol y l'ultratje
dels qu'acaparéu lo blat.
- PATRU. ¡Desdixát poble! Fa guerra
als que li portem lo pá,
y viu bé y en pau está
ab los corchs que té la terra.
- PERE. Siga com vulga; es de lley
que jo miri per salvarvos,
y lo milló es allunyarvos
tot seguit del Forn del Rey.
- PATRÓ. ¿Que dihéu ara?
- PERE. El que sentiu;
podria algú haver notat
qu'aquí estéu aposentat,
y fóra aixó prou motiu
perque, si ho sabés lo poble,
sense entendrers de rahóns,
ab las teyas y 'ls garbons
fessiu al forn flama doble.
- PATRÓ. ¡Oh! (*Dolorosament contrariat.*)
- PERE. No us donga cap rezel;
podéu fiarvos com de mi
d'aquell jovenet fadrí
que tinch jo, que's diu Daniel.
Ell, en sent la nit entrada,
vos portará á trovar nau;
embarquéus, fugíu si us plau,
y, quan ja la marejada,
que hi ha aqui, s'hagi vensut,
de Mallorca ó de Sicilia,
d'ahónt vinguéu, com de familia
seréu sempre ben rebut.
Crech que més no puch probar

- lo que vostra sórt m'amohina.
- PATRÓ. Sí; hem probéu amistat fina;
pero jo no puch marxar,
- PERE. ¿Y quedarvos no us espanta
quan del llamp ja's veu lo brill?
- PATRÓ. Só marí; estimo'l perill,
y, en veientlo aprop m'encanta.
- PERE. Rodarán las vostras testas
en mans del poble irritat.
- PATRÓ. Forner, jo estich ja avesat
á desafiár las tempestas.
Patró de nau mallorquina,
quan jo vull crusar la mar
no haig de fer rés més qu'issar
al vent la vela llatina.
- *Brúixula imantada tinch
perque'm dongui'l nort del viatge,
y la destal d'abordatge
es l'amich ab qui'm convich.
Y, quan, com fan las gavinas
d'ala blanca, lo méu llaut
va ratllant del nort al sud
las onadas gegantinas,
lo meu valor crida prou
del mon per tots los confins,
qui crusa'ls mars grans, a dins
- *d'aquella closca de nou
Dins d'ella, pe'l mar gronxat,
desafío als llamps y als trons,
y es plascent pe'ls meus pulmons
lo baf de la tempestat,
que ni'm torba ni m'espanta
retrunyint dins negras bromas.
¿Com, donchs, tenir por dels homes
si'l perill del cel m'encanta?
No'n tinch may. Sempre arquimesa
ma nau fou de cavallers;
armisi hi duch y cinters,
roba lústica y riqueza,
y aquest, que blat acapara,
com tresor dú á la sentina
quelcóm més que la farina
que vos emblanca la cara.
Y aquets tresors són sabuts,
perque per vils son espiats,

y, més qu'ab las tempestats,
contra 'ls argelins temuts
m'haig de batre' y l'obra morta
de ma nau, fa de piló
per tallar los caps milló
dels que l'abordatge'm porta.
¡Oh! ¡Si'm vegesseu llavors!...
Entre mitj de crits y clams,
y de darts bronzint com llamps,
y de sanch, y morts y horrors,
va dant voltas ma destral,
va esclatant caps de pirata,
y fereix y enfonsa y mata
com en frenesí mortal,
perque jo penso, al matar,
fins que l'enemich s'aterra,
qu'es l'honor de nostra terra
que vaig jo extenent pe'l mar,
y hasta 'l peix llisquent s'allunya
dels que nets de Roger som,
si aquest peix no dú á n'al llom
las barras de Catalunya.

PERE. Ho sé bé, Patró, y no dupto
de lo fort de vostre bras;
mes, si aquí esdevé un mal cas,
rés podréu, per més que us supto.

PATRÓ. No, al venir del altre viatge;
mes avuy n'estich segur,
quan, per estellá', us vaig dur
la méva arma d'abordatge.

PERE. ¿Mes perquè esposarse aquí ara
quan es més senzill fugir?

PATRÓ. Acabém, donchs; vaig á dir
lo que no deuría encara.
Lo venir jo á casa vostra,
en lloch de posá' á Ribera,
creyau bé, per un plan era
que'm cal dur sota aquest sostre.
No'n volguéu sabé'l secret
perque ni'l diré ab la vida;
mes aquí'l deber me crida
y'm veurá aquí ferm y quiet.
Só marí, só cataiá,
y, al parlar del que'm pertoca,
soch un penyal, só una roca

que la mar assota en vá.
Si entra aquí una turba ira da
per venjar injustos mals,
lo meu ferro será fals
que la deixarà segada.
Busca l'incendi y la ruina...
v ol matá' al bó y generós...
faré aquí, donchs, com si fós
pirateria argelina.
Contra vos no teméu ré;
més aviat, si aixó s'apura,
fará la vostra ventura
lo que vull fé' ab bona fé,
y á vos, y á vostra familia,
tant si us plau com si no us plau,
salvará'l Patró de nau
que fa viatges á Sicilia.

(Se'n vá, pujant la escala.)

ESCENA VIII

PERE ANTÓN, y, aviat, AGNA MARÍA.

¡ Salvará!... ¿ Y de quin perill
pot á mí'l Patró salvarme?
¿ Quin secret no pot confiarme?
¿ Qué hi há en mon viurer senzill?...
*¡ Bah, bah!... L'ódi tot ve a ser
contra'ls qu'acapanen blat;
lo poble, si está irratat,
no ho está ab mí, com forner,
y si ell, estant advertit,
vol morí' á n'al Forn del Rey,
jo he cumplert mostrantli lley,
y ell ja ho sab, puig tot li he dit.
Bo será, ab tot, procurar
que no's digui qu'aquí's trova,
y per si corrés la nova,
*lo faré al menys amagar.

(Agná María vé ab dos rams de flors.)

AGNA. ¡ Pare! ¡ Ay, ay! ¿ Vos aquí encara?

PERE. Si, filla; aquí y mólt confós.

AGNA. Donchs si acás ho estém tots dos, +
perque confosa vinch ara.

PERE. ¿ Confosa, tu?

- AGNA. Sí; confosa
de que 'm porti tanta lley
aquest Camarlench del rey.
- PERE. No 'n fassis cas; bondadosa
t'ha vist sempre 'l gran senyor,
y lo teu cayent li agrada.
- AGNA. Pero es que 'm te perturbada
lo séu fort y estrany dolor.
Cada vegada que 'm trova
seguit de los séus sirvents,
m'atura, y fá pochs moments
de lo que dich m'ha dat proba.
Jo del nostre hortet surtía
de cullí aquets rams de rosas,
y:—¿Hónt vas, m'ha dit, ahónt las posas,
amorosa Agna María?—
—Senyor, jo li he contestat,
son per la Mare de Déu.—
Y ell, mirant bé 'l rostre méu:
—¿Es ella! ¿Es ella!—ha tornat
- PERE. Lo que tu ja ahí 'm vas dir
que 't deya quan te trovava.
- AGNA. Y quan aixó ha dit; plorava
y ha llensat fondo un suspir.
- PERE. ¡Sí qu'á fé es casualitat!
¿Y lo Camarlench del rey,
quan te diu que 't porta lley,
may de res més t'ha parlat?
- AGNA. May.
- PERE. ¿Y aquest patró de nau,
quan fit á fit dius que 't mira,
no 't diu may per quí suspira
mirante?
- AGNA. Y mólt que li plau.
Tant, qu'aquest es lo secret
que us he dit ja ans de marxar
que jo us volía confiar.
- PERE. Dígal; no 't será retret.
- AGNA. Me diu, ab la cara roja
de l'ira que li umpla 'l cor,
que mira en mi lo recort
vivent d'una pobra boja.
- PERE. ¿Boja?
- AGNA. De tant estimar
Tant així á la costa ho creyan,

que 'ls marins diu que li deyan
la Enamorada del mar.
Y, quan ab sa bojería
se creya emansir sa estrella
y 's posava un vestit, qu'ella
brodat d'or, diu que tenía,
la seguia la maynada
de tant goig de véureu roja;
y deya: —Es ella; es la boja
qu'avuy va al mar distressada.—
Fins qu'una nit, desficiosa,
sent més viva sa ilusió,
de la reyna d'Aragó
creyent sé'una dama hermosa,
diu qu'á n'al rey va cridar,
va veurer lluhir sa corona,
y 's va tirá'al fons de l'ona
la Enamorada del mar.

PERE. ¡Oh! ¡Quina historia més trista!

AGNA. Ja ho podéu dir, trenca 'l cor,
y aixís veig que, com recort
de duas mortas, só vista.
L'una plora 'l patró,
l'altra 'l Camarlench la plora,
y els dos, sens saberho, á l'hora
m'estiman per igual rahó.

PERE. Vritat dius; es un etsar
qu'arriva á semblá un misteri;
mes com que no pot haverhi
re en lo dit per jo duptar;
com que sé qu'era una santa
ta mare, que ja es al cel;
com qu'aquí tothom es fiel,
y entre bons may rés m'espanta,
lo milló es que, olvidantho,
vagis á posá 'l ram téu
á la Verge, mentres Déu
m'aconsella á mi, pensantho.

AGNA. Miréu; aquest per guarnirhi
la Verge, y aquest després
per durlo á sant Telm.

PERE. Sí; vés,
y que ben contenta 't miri.

AGNA. No tinguéu por; content vos
y en Daniel, ja 'm veig ditxosa.

Massa se bé qu' amorosa
faig jo la ditxa dels dos.

(Se'n vá emportant sen un ram y deixant ne un altre damunt la taula.)

PERE. ¡ Oh! ¿ Còm es qu' apesar méu
m' entra al cor aquest misteri?
¿ Qué hi há aquí? ¿ Qué pot haverhi?
¡ Bah! Será 'i que vulga Déu.

ESCENA IX

PERE ANTÓN, JANOT, MARIAGNA, que venen duhent una portadora plena d'aigua, ab dos samalers.

MARIAG. ¡ Vaja! ¿ Que vols bessar l'aigua?

JANOT. Vos, qu' empenyéu tot de prompte.

PERE. Tu lo que tens d'aná' ab compte
es que'l samaler no't caiga.

JANOT. No tinguéu por.

MARIAG. ¡ Ah! Així.

(Deixan la portadora á terra, y quedan ab un samaler cada un.)

PERE. Bé; ¿ y que hi ha per Barcelona?

MARIAG. Hi há...

PERE. Bé; reposa una estona,
no't desalenis per mí.

JANOT. ¡ Reposar quan vol xàrrar!
¿ No sabéu que no pot ser?

MARIAG. ¡ Y bé! ¿ Y tu que n'has de fer?

PERE. Vaja; ja pots comensar.

MARIAG. *Com que vos sou molt volgut
y jo só la vostra criada,
ja al sé' aquí á la cantonada
som trovat un conegut.

JANOT. Sí; un d'aquells que quan lo trova
s'hi posa ella á trencar nous.

MARIAG. ¡ A fé que tú' t. trencas prous!

PERE. Be, vaja; digas la nova.

MARIAG. Aquest conegut m'ha dit...
Prou qu'ho ha sentit aquet.

JANOT. Sí, sí jo estava allí dret.

PERE. Bé, vaja, aném: tot seguit.

MARIAG. Ha dit que hi ha gran burina
c ap als barris de Ribera,
y que'l poble's desespera

- perque ja no hi ha farina.
- JANOT. Sí; però acabeu de dir
lo que 'l conegut vos deya:
diu que 'l poble té taleya
de fer sanch y de destruir.
- MARIAG. Just: y que si las galeras
se'n arriuan á entornar
la farina endins del mar,
hi haurá desori de veras.
- PERE. ¡Déu nos guart de que succehexi!
- JANOT. Aixó es lo que 'm temo jo.
- MARIAG. Y jo, per si passa aixó,
ja he trovat a qui coneixi
a tots los caps de motí...
- JANOT. ¡Oh! ¡Prou! ¡Per trapassejar!...
- MARIAG. No, per xó, no; per salvar
*lo que puga passá' aquí.
Deixeulo estar, que remugui
y cregueume á mí, nostramo;
jo, ab las manyas que jo 'm tramo,
sé bé tot quant dirse pugui,
y sé que 'ls forners, reunits
no sé com, tenen un medi
perque al instant mort se quedi
si hi va algú dels atrevits.
- PERE. Ja ho sé; una conspiració
qu'enmatzinarán lo pá
per si 'l poble á pendrerl' va,
y aixó jo no ho veig de rahó.
Jo he dit ja que me n'eixía
pe'l bon nom qu' aquí tením,
y, sino delato 'l crim,
es perque no vull sé' espía.
- JANOT. ¡Oh! Y després, que pendre 'l pá
no es prou crím per fé' una mort.
- PERE. Y més quan, lo cop, per sort,
no es contra 'ls forners que vá.
- MARIAG. No, perque á mí m'han jurat
qu'aixó no es contra 'ls fornés;
tot l'esclat será no més
contra 'ls mercaders de blat.
- PERE. Ja es lo que 'm pensava jo,
y, ab aixó, ja 'ls dos sabeu
qu'heu d'aná' atents, quan parleu
del Patró de nau.

- JANOT. (*Acostantse*) ¿Y aixó?
- MARIAG. ¡Y aixó! ¡Bleda assoleyada!...
¿Que no ho sabs?
- JANOT. Sé qu'es honrat.
- MARIAG. Mes sabs qu'acapara blat.
y que la té amenassada.
- JANOT. Femlo fugir.
- PERE. No pot ser.
Massa 'n tinch prou desconsol;
diu que eixir d'aquí no vol
v que morirá primer.
- JANOT. Donchs, amaguemlo.
- PERE. Aixó es
lo que vaig ara á probar.
Si parlantne ho puch lograr,
ja us ho vindré á dir després.
(*Se'n vá al carrer.*)

ESCENA X

MARIAGNA, JANOT.

- JANOT. Vaja; ¡ja estaréu contenta!
¡ja heu xarrat sola!
- MARIAG. ¡Cigrany!
Després que jo per servirte
vaig á casa 'l jueu del Call,
y pregunto y trapassejo
no més que per fé'l que cal...
- JANOT. ¡Ah! ¿Heu anat á ca'l jueu?
- MARIAG. (*Mostrantli l'ampolla.*) Mira.
Aixó 't diu bé si es vritat.
- JANOT. ¡Ah! ¿y li heu dit lo qu'allavoras.
jo us he dit?
- MARIAG. Just y cabal.
L'hi he esplicat tot, fill per randa...
- JANOT. ¡Oh! Ja. ja. catrich, catrach,
trayeume del sach...
- MARIAG. Y ell, l'home,
al véurer l'ampolla. — ¡Ay, ay!
ha dit prenentla y mirantla;
ja sé aixó lo qu'es.—
- JANOT. Vejám.
- MARIAG. —¿No teníu á n'al forn vostre
un qu'es molt mal humorat

que 's diu Climent? —

JANOT.

¡ Ah, diable!

MARIAG. Si senyó, he dit jo.

JANOT.

Endavant.

MARIAG. —Donchs, ja entench aixó 'l qu'es, l'home ha dit tot seguit.— Temps fa que per Barcelona 's parla de que 'ls fornens s'han juntat per tirá 'á n'als pans matzinas y matá 'al poble, si es cas que 'l poble, enutjat, saqueji tots los forn de la ciutat. Lo teu amo, qu'es bon home, no hi ha volgut may entrar; mes en Climent, qu'es un pillo, con venintse ab los malvats, es també dels que conspiran, y, com que váren quedar en buscarse la matzina cadascú per los seus pans, los altres fornens van véurer 's ab los altres jueus del Call, y en Climent va vení 'á casa per las matzinas.

JANOT.

Avant.

MARIAG.

—Jo, qu'á n'al vostramo estimo,— ha seguit lo jueu,— es clar, he pensat, si no li dono, algún altre jueu, pagant, li donará las matzinas, y ell, fent lo crim, se perdrá ó bé perdrá á n'al vostramo, qu'es pecat qui li fa mal. Donchs, bé,— l'home ha seguit dihentme,— lo milló'es que jo, sent fals, li dongui, en lloch de matzina un narcótich, disposat de tal modo y de manera que, quan ell lo tiri als pans pensantshi tirar matzinas, no hi tiri rés per fer mal.—

JANOT.

¿ Es dir, donchs, que lo qu'hi havia?...

MARIAG.

No era rés de mal; ja ho sabs. Y aixís es que, si 'l vil pensa qu'ell ha enmatzinat los pans,

ja sabem que á n'als pans nostres
no hi ha rés per fer cap mal.

JANOT. Bé; ¿y donchs y ara, qu'ha de ferse?

MARIAG. Ara, 'l jueu m'ha aconsellat
que perque en Climent no's pensi
que li hem fet malbé cap plan,
lo milló'es qu'altra vegada
torném l'ampolla á n'al cau,
y, si may per may s'esqueya
que's fes aquest crim dels pans,
la millor proba per l'amo
fóra durla al jutge real.

JANOT. ¿Y si en lloch d'ara amagarla
li anés jo al punt á portar?

MARIAG. No; perque, de la manera
qu'avuy tením la ciutat,
com que 'l rey té poca forsa
y es en Climent un dels caps
del motí, si ell ho sabia
se'n venjaría.

JANOT. Es vritat.

Donchs, allavors dirho al amo .

MARIAG. Tampoch pot esser. ¿No sabs
que l'amo ab aquell seu genit
que té tan fort y enconat
lo treuría, y ell, llavoras,
per venjarse d'aquest dany,
tornaría aquí ab lo poble
y'ns faría á tots matar?

(Janot vá á la columna, amaga l'ampolla, y diu:)

JANOT. Ré, ré, donchs; ja es aquí dintre.
Vejám ara lo qu'hi haurá .

MARIAG. ¿Psit!

JANOT. ¿Perqué?

MARIAG. Vé la pubilla.

JANOT. Donchs, com si ré hagués estat.

ESCENA XI

Los mateixos, AGNA MARÍA.

AGNA. ¿Ah! ¿Erau tots dos aquí?

MARIAG. Aquí y esperante á tú.

JANOT. (¿Oh! El qu'es per mentir, ningú.)

MARIAG. Per ell.

- AGNA.   ¡ Bol!
- MARIAG.   Es que 'm fa dalí'.
Disset anys que 'm fa passar
ab passeras.
- AGNA.   Bé, ara anéu,
portéu l'aiga allí, y cuytéu
perque aviat s'ha de pastar.
- MARIAG.   Bé; pero després, pubilla,
hem de parlar.
- AGNA.   Corrent, sí:
pero ara á dur l'aigua allí.
- JANOT.   ¡ Ji, ji!   (*Agafant la portadora y samalers.*)
- MARIAG.   ¿ Qué rius, mala guilla?
- JANOT.   Dona, d'aquesta fal-lera
que no vos la treu ningú,
- MARIAG.   ¡ Oh! ¡ Es que á mi 'm fas ríurer tu!
Qui s'espera 's desespera.   (*Se'n van.*)

ESCENA XII

AGNA MARIA, DANIEL, CLIMENT.

- AGNA.   ¡ Oh! ¡ Gracia á Déu que son fora!
Ell vindrá aquí de retorn,
y m'ha dit: — Seré á n'al forn
mitj quart avans de ser l'hora. —
- DANIEL.   ¡ Agna María!
- AGNA.   ¡ Daniell...
- (*Encaixan y's miran, á temps qu'entra Climent sens ésser vist dels dos.*)
- CLIMENT.   (¡ Ah! ¡ Ja són aquí tots dos!
Calla aquí, cor perfidiós;
l'infern ara es aquest cel.)
- (*Senyalant als dos y desapareixen de manera que figuri queda espriant la escena.*)
- AGNA.   ¿ Qué fas, Daniel? ¿ Perqué 'm miras
tant los ulls de fit á fit?
- DANIEL.   Per mirar si t'hi ha surtit
lo cor ab que tu sospiras.
Perque téns en los ulls téus
tot ton cor, Agna María,
y per xó es que nit y día
son tos ulls miralls dels méus.
¡ Ah! Jo ab tu he lograt afanys,
al trovarte ab mi amorosa,

de la esperansa ditxosa
que veyá ja fá tants anys,
AGNA. ¿Tants anys dius, quan fá sols mesos
que 'ns estimém?

DANIEL. Per xó ho dich;
no t'era jo encara amich
y feya anys qu'eram promesos.

AGNA. ¿Y aixó pot ser, vida amor?

DANIEL. Es; perque la méva mare,
qu'entre 'ls ángels se trova ara,
ja amimbava aquell dolor
de la denteta primera
qu'á n'al séu fillet surtía,
cantantli l' Agna María
qu'era com tu d'encisera.

AGNA. ¡ Oh, Daniell parla; m'encanta
qu'així'm vegis tu com ella.
Mes no es cert; á la doncella
no puch ser may tan semblanta...

DANIEL. ¿No? Tu'n cantas la cansó.
Dígala y veurás com val
per probar que tu ets igual
á la dama d'Aragó.
Si la recordas encara,
mira com t'hi semblas bé.

AGNA. No es vritat, perque jo sé
que, cantant, deya la mare:

A Aragó n'hi ha una dama— que'es bonica com un sol;
té la cabellera rossa - li arriba fins als talons.
¡ Amorosa Agna María— robadora del méu cor!
Sa mare 'ls hi pentinava— ab una pinteta d'or,
sa tia los hi esclaría— los cabells, de dos en dos.
Cada cabell, una perla, — cada perla un anell d'or,
cada anell d'or, una cinta — que li volta tot lo cos.
Sa germa 'ls hi trenava — ab un floch de nou colors,
son germá se la mirava — ab aquell ull tan ayrós.
— Si no fossim germans propis — nos casariam tots dos.
A la fira se la emporta — á la fira d'Aragó.
De tants anells que li compra -- li cauhen dels mocadors;
dos criats van al darrera — cullintlos de dos en dos.
— Senyora María, tinga, — tinga aquestos anells d'or.
— Germá méu; aném á missa — aném á missa major.
Al entrar ella á la iglesia — llensa una gran resplandor;
al pendrer l'aygua beneyta — las picas se tornan flors.
Las damas quan la van véurer — totas li váren fer lloch.

Las damas seyan á terra—ella en cadireta d'ór.
Capellá que diu la misa—n'ha perduda la llisó;
escolá que l'ajudava—no li'n sab donar rahó.
—¿De quí es aquella dama—que llensa tant resplandor?
—N'es filla del rey de Fransa, — germana del d'Aragó.
Y, si acás no ho voléu créurer, — mireuli lo sabató;
veuréu las tres flors de lliiri—y las armas d'Aragó.
Es la que té per mas penas—bálsam fí de tot dolor;
l'amorosa Agna María—robadora del méu cor.

DANIEL. ¿Veus? T'hi he vist enmirallada.

AGNA. ¿A mi?

DANIEL. A tu. Tu ets la donzella.

AGNA. ¿Y dius que jo'm semblo á n'ella?

¡Qu'haig de semblar, desdixada!

DANIEL. Te l'hi semblas... d'ilusió.

AGNA. Anem ¡bah! aixó es un deliri.

¿Ahónt duch jo las flors del lliiri
ni las armas d'Aragó?

¿Qui'm pentina ab pinta d'or?

DANIEL, Jo, que véuret se'm figura,
que, dantme ab l'amor ventura,
ja ets la reyna del méu cor.

Jo, que veig en tu una altesa

y un posat tan enriquít,

que estich trist y avergonyit

de estimarte ab ma pobresa.

¡Oh! Perdona, Agna, perdona

si així ho volgué nostra estrella;

tu'm darás la de donzella,

jo... no't puch dar cap corona.

AGNA. Me pots dar la de dí'al pare

que tu'm vols ab bon anhel,

y, com que'm darás lo cel,

vés si'n voldré més encara!

DANIEL. ¿Pensas que atrevirme puch?

AGNA. Sí; porque... aquesta primpcesa,

que no te cap més riquesa

qu'aquest téu amor poruch,

sab del... rey, qu'al forn comanda,

que, si tu téns lo méu sí,

pendrá tant bé'l trist fadrí

com si fós lo rey d'Irlanda.

DANIEL. ¡Oh! Donchs, prometensa he fet

de que avuy, Agna María,

será l'últim, l'últim día

(*Irónich.*)

d'estimarte jo en secret.
Veuré quan pugui al téu pare,
li diré lo nostre amor,
y, si obtinch jo'l séu favor,
compta ab mí: só téu desd'ara .

AGNA. Si aixó es cert, dómen penyora.

DANIEL. Ma promesa de cor lleal,

AGNA. Té. *(Li dóna una rosa del ram.)*

Jo 't donch paga y senyal
de que no 't seré traydora .

DANIEL. ¡Oh! *(Besant la rosa.)*

AGNA. ¿Qué'm dóna 'l téu amor
que á mi'm deixi sens rezel?

DANIEL. ¡Oh! ¿Qué 't dono? Té...

*(Va á besarli la ma, quan Climent llansa, apesar séu, u n
crit que 'ls separa, y, avansant, diuen una transició:)*

CLIMENT. ¡Oh!... Daniel...

AGNA. ¿Qu'és?

DANIEL. ¿Qué hi há?...

CLIMENT. Rés; fés favor

d'aná'á partir la farina ...

per poder aná'á pastar *(Pausa.)*

DANIEL. (¡Comensa á ser massa etsar)

Jo observave...) Aném; vina .

CLIMENT. Vinch al instant... á nostramo

tinch de véure'ans un moment .

DANIEL. (¡Ay, si es cert lo que 'l cor sent!)

CLIMENT. (¡Ay, si en va á n'ella reclamo!)

(Daniel se'n vá.)

ESCENA XIII

AGNA MARÍA, CLIMENT

AGNA. (Me 'n vaig; l'estar sola ab ell,
perqué es no sé, y m'agravía.)

CLIMENT. No; escoltam, Agna María.

AGNA. ¿Qué vols? *(Climent vacila y, al fi, diu:)*

CLIMENT. ¡No ho sé!... es un tropell
d'ideas que'm agovía.

AGNA. Dígan una.

CLIMENT. Sí; es vritat;
una te'n puch dí' ab dolor;
y es qu'estich desesperat,
perque estich enamorat,

de qui dat ja té l'amor.
AGNA. ¡Si qu'á fé es una amargura
que probar jo no voldría!
Pero, si es ta passió pura,
potser per darte ventura
á n'al altre olvidaría.
Potser, si ella compengués
qu'és més noble'l téu amor,
y el de l'altre escás vegés
ella estimaría més
al qui calmés més dolor.
Dígali.

CLIMENT. Aixó vull probar;
pero, ¡ay! no tinch esperansa,
que, lo que vaig á intentar,
es volé'aixugar la mar
ab lo foch de ma frisansa.
Jo estimava á una donzella
sense qu'ella ho sapigués.
perque, per ser digne d'ella,
jo volía que ma estrella
poch á poch se millorés.

AGNA. Ves seguint.

CLIMENT. La fé segura
que guardava jo en mon cor,
m'anunciava ma ventura,
y, ab l'afany que'l bé procura,
vaig comensá'á guardar or.
Los mérits que més s'alaban,
sens dirli ré, 'm vaig prometre;
los meus valers avansavan...
y fins aprenguí de lletra,
quan hi ha primpcps que no'n sáben.

AGNA. ¿Y llavors?

CLIMENT. Llavors, veyentme
digne ja del seu amor,
vaig seguir ilusións fentme,
y una vetlla, que, creyentme
donar ja fi á mon dolor,
vaig aná á buscá'l seu sí,
¡oh desventura sens mida!
Mentres jo, ab mon frenesí,
per lo meu ser ennoblí,
havía passat ma vida;
un altre, sens cap esforços,

veyentla de cop, tot d'una,
vá separá'ls nostres cors,
y ell vá lográ'aquells amors
qu'eran tota ma fortuna.

AGNA. ¿Com ho vas saber?

CLIMENT. Perque
justament á n'al punt y hora
en que, d'esperansa plé,
li anava á jurar la fé
qu'avuy perduda'l cor plora,
darrera un encanyissat
qu'enverdeix un gessamí,
vaig sentí'un sí enamora t,
Ella es qui l'havía dat.
Mon rival tingué'l seu sí.

AGNA. ¿Y allavors tú?...

CLIMENT. Allavors...
vaig fer lo que la rahó mana:
per triar son lliures los cors,
y hem vaig imposar l'esfors
d'estimarla com germana.

AGNA. ¿Y ho has lograt?

CLIMENT. Ni un moment.

Lo meu seny clar la disculpa,
la disculpa'l pensament;
pero lo meu cor, si ho sent,
tampoch de sentir te culpa.
Ella, amantme com germana,
sens voler me vá enganyar,
y el cor comptes li demana;
mes lo cap, ahont lo seny mana,
diu que no la dech amar.

AGNA. Olvida. donchs.

CLIMENT. No pot ser,
ni arrancantme d'aquí'l cor,
perque es un amor tan fer,
que, patint, viu plascenter,
y, per ferm'patir, no's mor.
¿Olvidar! ¿Si tu sabías
lo qu'he fet per olvidar!
He passat las nits y'ls días
comptant penas y agonías
més qu'arenas no té'l mar.
M'he gosat moltas vegadas
en sentirlos dirse amors,

en véurerls dantse besadas,
y en mirar enamoradas
probas de bons aymadors.
Y tot aixó ho he probat
per mirar si s'abusaba
mon pobre cor desdixat,
y, al ser ja cendra, quedava
á dins del meu pit, gelat.
Mes, ¡ay! ¡Esperansa morta!
¡Quant més faig més foch al cor!
Si'l tanco, arbola la porta,
y, del dol que'm desconhorta,
l'encench més ab mars de plor.
Si tú al forn cálas feixina s
y'l tancas y no obras may,
com á llamp d'iras divinas
esclatará al fí, de ruinas
umplint l'entorn, y d'esglay.
Lo meu cor no; lo meu cor
al mitj de la flama's crema
y no's consúm, y, es tan fort,
que tots los torments de mort
menos la mort ha de teme'.
Plé d'una passió insensata,
fins crech qu'ha de ser etern,
y, tan plé de foch, no esclata,
perque est foch crema y no mata,
com deu fé'l foch del infern.

AGNA. Condolguda de ta pena
mè dol á fé'l teu dolor.

CLIMENT. ¡Un dogal la ingrata'm trena!

AGNA. Perqué no hi buscas esmena
anantho á dí'al confessor.

CLIMENT. Ho he fet, y als peus del altar
fins al cel he fet agravis,
perque... volía pregar...
y sols sabia trovar
ton nom hermós en mos llavis.

AGNA. ¡Oh! ¿Qué dius, Climent? ¿Só jo
qui t'ha enamorat?

(Horror.)

CLIMENT. ¡Sí, impía!
Tu, qu'ets bona y téns cor bó,
y no véus, ab tot y aixó,
que'm matas de gelosía.

AGNA. Basta, Climent: la puresa

ab que jo estimo á en Daniel,
no admet ni un mot de tendresa,
ni una paraula, que, entesa,
puga dá' á n'ell cap rezel
Promesa li he fet sagrada
y sencer li he dat mon cor;
cor que he dat jo una vegada
no 'l pendré, ni quan, glassada,
li pári' l bátrer la mort.
Ténho entés aixís desd'ara,
y compta ab que, si 't contens,
callaré y rés diré al pare;
mes li diré al punt, si encara
insistent, mon cor pretens.
Olvida y ten prou valor
per ser digne y per lluytar,
que, ans qu'estimar sens honor,
sempre hi ha 'l morir de dolor
veyentse pe'ls bons plorar.

CLIMENT. No pot ser, Agna María.
Ja no puch ara anar més
qu' á n'allá hont lo cor me guia.
S'ha acabat; es l'últim día
de patir ab tant eccés,
y ja acabo 'l torment ara
que tant m'ha trinxat lo cor.
A n'al ram hi ha flors encara;
domen una.

(Resolt.)

AGNA. ¡Santa mare!

CLIMENT. Vull com ell un'altra flor.

AGNA. ¡May!

CLIMENT. ¡Al punt!

(*Se llença á péndrerli lo ram en lo moment en que surt Daniel y arrabassant lo ram, li dóna una empenta y l'amenassa ab son punyal.*)

ESCENA XIV

Los mateixos, DANIEL, aviat, lo PATRÓ

DANIEL. ¡Oh! ¡Infame!

CLIMENT. (*Resolt, presentantli'l pit.*) ¡Clava!
Clával al bell mitj del pit.

DANIEL. ¡Si; qu'així l'enutj s'esbrava
y un malvat de cop acaba!

¡Mort!

AGNA.

¡Daniel!

PATRÓ.

¡Daniel!

DANIEL.

(*Detenintse.*)

¡Oh!

PATRÓ.

Olvit.

Despreci mólt més te val
per la teva asseguransa;
matarlo á n'ell per venjansa
te pot á tu ser fatal.

AGNA.

Sí; 'l patró de nau te rahó.
Vés d'aquí; surt, miserable;
no es just que per un culpable
se perdi ara un bon minyó.
¡Surt!

PATRÓ.

¡No! Esperéu. ¿Tens confiansa
en mi, Daniel?

DANIEL.

Desde 'l día
que us vegí.

PATRÓ.

¿Y tu, Agna María?

AGNA.

Vos sóu ma sola esperansa.

PATRÓ.

Doncas no 'n diguéu ni un mot,
tu á ningú, ni tu á ton pare,
y deixéu que jo desd'ara
mani aquí en tot y per tot.

DANIEL.

Me poso al vostre servey.

AGNA.

Diguéu vos ahont tinch d'anar.

PATRÓ.

Tu á ta cambra.

(*Agna María se'n vá per la escala.*)

Tu á pastar.

(*Daniel se'n vá, Lo patro posa la mà á la espatlla de
Climent, y li diu ab accent concentrat.*)

Y tu... lluny del Forn del Rey.

Pensa qu'es aquesta noya
un efecte del meu cor;
que la vull com un tresor,
y que ella es ma millor joya,
Pensa que son prometatge
lo vull jo, si á tu 't sab mal,
y, si acás, pensa que'm cal
guardarla de tot ultratje.

(*Se'n vá per una porta lateral.*)

CLIMENT.

¡Oh!., ¡perdut, sens'esperansa!
¿Los he de veure estimar
y després pujá'al altar?...
¡No; es impossible! ¡Venjansa!

(En aquest moment s'ouhen crits y entran per la reixa resplandors de las ataxs de vent de la turba que passa amotinada pe'l carrer.)

VEUS. ¡Mori! ¡Mori!

CLIMENT. ¿Qu'es?

ESCENA XV

Lo mateix, PERE ANTON, MARIAGNA, JANOT, fadrins.

PERE. Barréu
tot seguit la porta. (Los fadrins ho fan.)

CLIMENT. (Veyentlos agitats á tots.) ¿Y ara?

PERE. Potsé hi som á temps encara.
Baixéu lo fanal. (Mariagna ho fá.)

JANOT. ¿Que feu?

MARIAG. ¿Que no ho veus que faig? lo baixo
per'apagarlo (L'apaga y torna á pujar.)

JANOT. ¡Ah!

CLIMENT. Però...
¿A que vé? ¿Qu'es tot aixó?

PERE. Tot aixó es perque jo encaixo
ab má d'amich, fa molts días,
ab aquest patró de nau,
y ara á sé'á n'al forn s'escau,
y aquestos crits que sentías
son del poble amotinat
que arrastra y mata á tothom
qui, cert ó no, tinga nom
d'acaparapor de blat.

CLIMENT. (¡Ah!...) (Ab alegría reprimida.)

VEUS. ¡Morin! ¡Morin!

PERE. ¿Los sents?

Si quan passin, de retorn,
ja es tancat y fosch lo forn,
ja no farán pensaments
sobres de si hi há ó no hi há
cap marxant á casa nostra.
¡Fills .. compte ab la ajuda vostra!

JANOT. Ja está llest tot,

PERE. Donchs allá. (Se'n van.)

CLIMENT. ¡Oh!... Per tan afortunat
may m'he tingut en la vida!...

VEUS. ¡Mori!

CLIMENT. Allí'l poble que crida...

y allí... ¡Ah! Allí ho tinch guardat.

(Referintse á la matzina de la columna.)

Aixó, d'ells me venja doble
perque'l crim sobre tots cau;
y, d'aquest patró de nau
vindrá á venjarmen lo poble.
Aném.

(Treu la barra, obra la porta y fuig, en lo moment en que apareixen Daniel y Agna Maria.)

ESCENA ULTIMA

DANINEL, AGNA MARÍA, LO PATRÓ, JANOT, PERE ANTON, MARIAGNA, Fadrins, apareixent per l'ordre que indican los versos.

DANIEL. ¡Oh! ¡Aussili!

AGNA. ¡Assistencia!

DANIEL ¡Hi corro!

(Volent anar darrera de Climent.)

PATRÓ. ¡Daniel!

(Aturantlo.)

DANIEL. ¿Vos?

PATRÓ. Sí.

AGNA. ¡Pare! *(Cridant al baixar la escala.)*

PERE. ¿Qu'hi ha?

JANOT. ¿Qué passa aquí?

DANIEL. Passa que vostra sentencia
ja es segura, qu'ha escapat
venjatíu d'aquí en Climent,
y que us tildará al moment
d'acaparador de blat.

PERE. ¡Reyna dels ángels piadosa!

AGNA. ¡Fugíu!

JANOT. Sí.

MARIAG. ¡Fugíu, Patró!

PATRÓ. ¡Fugir jol! ¡Fugíu!, y per pó,
posá una taca afrentosa
á n'al meu nom de marí
de la costa catalana!..
¡May! Lo patró es qui us ho mana:
obríu las portas.

PERE. ¿Jo?...

PATRÓ. Sí.

PERE. Mes...

PATRÓ. ¿No? Donchs las obro jo.

(*Resolt, las obra de bat á bat.*)

PERE. ¡Oh! ¡No!

AGNA. ¡Per pietat!

DANIEL. ¡Pe'l cell!

PATRÓ. ¡Deixéu!

PERE. ¡De rés te rezel!

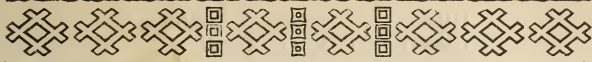
PATRÓ. No'n tinch perque tinch aixó.

(*Agafant la destral d'abordatge.*)

Perque, contra un poble irat
qu'udola aixís com salvatge,
te una destral d'abordatge
l'acaparador de blat.

(*Y, apoyántse en lo mánech de la destral, espera resolt al poble, quals crits se von acostant per graus. Quadro. Cau lo teló.*)

FÍ DEL ACTE PRIMER.

ACTE SEGÓN

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

AGNA MARÍA, PATRÓ, MARIAGNA, JANOT.—La primera guayant ab gran ansietat per la reixa; lo Patró assentat apoyantse en la taula de la dreta; Mariagna y Janot parlant, apoyat ell á la taula de la esquerra y ella sentada al costat. Trenca l'albada, y per la reixa entra un raig de sol, que á son temps tocará á la taula de la dreta.

PATRÓ.   ¿No's sent res, Agna María?

AGNA.   Res; ni solsament un crit.
Jau lo poble ja en silenci
fatigat de sanch y crims,
y en Daniel y'l pare encara
no tornan. ¡Oh! ¡Quín neguit!

PATRÓ.   Si observesses res, avísam.

AGNA.   Si Patró confiéu en mi.

JANOT.   Y donchs, ¿cóm estém, Mariagna?

MARIAG.   Estém lo mateix qu'ahir.
Llavors que'l Patró, ahir vespre,
ab aquell tó tant altú,
se va posá aquí á la porta
apunt de dú un compromís
ab la destal d'abordatge
volent fé'l món á bocins,
lo pobre nostramo ab calma
lo vá lograr persuadir.
—¡Pero, home de Déu! vá dirli

¿que no ho veyéu, que, tenint
com té tanta forsa 'l poble,
ni qu' ara 'n matesseu mil,
los altres mil que viurían
vos partirían pe 'l mitj,
y després á tots nosaltres
venjantse del forn aixís?

JANOT. Y ab aixó té rahó de veras.

MARIAG. Veyas si 'n té, que, sentint
lo Patró de nau las cosas
que 'l nostramo li vá dir,
no fá sino qu'ell abaixa
la destral, vá cap á dins,
y mana tancar las portas
qu'ell havia fet obrir

JANOT. Bé. ¿Y sobres d'alló que'm deyau
que hi ha hagut aquesta nit
de plorá 'l Patró y la noya
tancats tots dos allí dins,
qu'ha sigut?

MARIAG. No ho sé; per ara
d'aixó, fill, n'estich als llims.
No mes sé que jo, desperta,
m'havía aixecat del llit,
y de cop sento cridoria
y gemechs, y plors, y crits,
cap alla hont l'Agna María
te la seva cambra. Aixís
que jo ho sento, vaig, hi corro,
y sense sabé'l motiu,
al sé á vora de la porta
sento que 'l Patró ab grans crits,
li d'ú:— Júrau, júram ara,
posant la má á n'el Sant Crist,
que may, may d'aquesta vida
lo secret qu'ara t'he dit
lo dirás ni á n'al téu pare,
ni á ningú del món.—

JANOT. ¡Ay, vil!

¿Y qué li ha respost ella?

MARIAG. Ella's véu que tot seguit
ha posat la má á n'al Cristo
y ha dit: «Juro.»

JANOT. ¿Y de precís
no heu sentit vos sobres qué era

aquest secret?

MARIAG.

No; han surtit
llavors tots dos de la cambra,
y se n'han vingut aquí,
y jo ara estich que 'ls espío
per véurer si de rellich
los hi escapa algún indici
per poguerho descobrir.

JANOT.

Vaja donchs, trapassejeuho
y, si acás...

MARIAG.

Déixam fé'á mí.
Ara aném á un'altra cosa.

JANOT.

A lo que que volguéu.

MARIAG.

¿Qué's diu
de tot aquest rebombori?

JANOT.

¿Y aixó 'm preguntéu a mi?
¿No sabéu que desd'ahir vespre
no m'he mogut d'allí dins
gua rnint aquella fexina,
fent tot lo que 'ns es precís,
y arreglant las meas cosas
per lo que pugués succehir?

MARIAG.

¿Y que prevens? ¿Qu'es? ¿Que t'tramas?

JANOT.

¡ Ah! Aixó jo sol m'ho dich.

MARIAG.

¿ Si? No m'ho vols dir? Donchs mira:
també jo pe'l teu profit
no 't diré totas las cosas
que 't podrian convenír.
No 't diré, que quan nostramo
vá tení'al Patró rendit. +
vá surtir corrent de casa
per sabé'l qu'era'l motí.
No 't diré que 'l bona pessa
d'en Daniel, quan sol s'ha vist,
al darrera d'ell, buscantlo,
també d'aquí casa ha eixit.
No 't diré que desd'ahir vespre
al voltant del forn tenim
uns homes de mala fatxa
que 'ns tenén sitiats á dins,
y que miran qui surt y entra
per veurer si'l patró n'ix.
Y no 't diré que de l'hora
que tu 't vas ficar al llit,
jo, que dormo al altra banda

del costat del forn, dormint,
m'he despertat afanyosa
tot d'un cop, porque he sentit
qu'aquí hi torna á havé 'l fantasma
igual qu'á n'al temps antich ,
perque, fins á ser de dia
s'han estat sempre sentint
cops d'escarpa y de ferros,
soroll de cadenas, y ..
Vaja, res; ja que tu callas,
no sabrás res del que he vist,
ni lo que he sentit desperta
tot avuy y aquesta nit.

JANOT. ¡Ah, ah!

MARIAG. ¿Rius?

JANOT. ¡Y es clar, benigna!

¡Ah, ah, ah!

MARIAG. ¡Bó! ¿Y de qué rius?

JANOT. De que sou tan boca molla
que, fins no volentho dir,
m'acabéu d'esplicar ara
tot lo qu'ha passat anit.

MARIAG. ¿Qui? ¡Jo esplicar! ¡Jo!...

JANOT. Bé; anusen
perque ell té de parlá'ab mi.

(Mariagna se'n vá .)

PATRÓ. ¡A! ¿Ets tu Janot?

JANOT. Y sempre
á las vosttras ordras.

PATRÓ. Tinch
repugnancia per obehirvos
sobres de lo que us vaig dir.
Que vinga 'l poble y que'm mati;
car li costará aquest crim.

JANOT. Si; 'ls costará car; ja ho pensu;
pero quedém tots aquí;
la Mariagna, jo, 'l nostramo,
l'Aгна Maaña, qu'heu dit
vos qu'ho faréu tot per ella...

PATRÓ. Vritat es; tens rahó... sí.

JANOT. No hi penséu ja més; quedéuvos
si no vé'l poble aqui dins,
y, si vé, accep tant la manya
que ja us vaig proposá'ahir,
feu lo que jo us dich, y us salvo

PATRÓ. d'aquets lladres asesins.
¿Y ho tens tot apunt?
JANOT. Y ho prova

corrent tot'aquesta nit
lo fantasma que la criada
ha sentit al forn com diu.
Jo he sigut aquell fantasma.
Furadant, per casa 'l vehí
la paret del forn, que ja ara,
ab l'aire que hi passa aixís
per'quest forat de la boca
y el forat que jo he fet dins,
es tan fret com pugan serho
las pedras de aquest pedrís.
Ja tinch lloch per amagarvos
quan tinguem aquí'l perill.
També tinch ja la feixina
feta de ramas de pí,
y, á n'al punt qu'arrivi l'hora,
vos no feu més que «zach zich,»
talléu la cordá ab la daga
que ja ab vos tindréu á dins,
y, saltant del forn enfora,
sóu salvat á casa 'l vehi.

PATRÓ. Ho faré perque així us salvo
del öy dels meus enemichs.
Ara vé; surt allí fora
fins allà hont deixin surtir
aquestos que'l forn sitian,
y veyas si veus venint
a n'en Daniel ó al vostr'amo
per mimbar d'ella 'l neguit.

JANOT. Ja es á ferho la Mariagna.

PATRÓ. No hi fa rés; fesho per dit
qu'aquí tots, per calmá'á n'ella
no parém.

JANOT. Seréu servit. *(Se'n vá al carrer.)*

ESCENA II

PATRÓ, AGNA MARÍA.

AGNA. Patró.

PATRÓ. ¡Ahl I. Agna Maria!

¿Ets tu, filla?

AGNA. Sí; só io

que no hē trovat compassió
ni en la vinguda del día.
¿Lo pare ha vingut?

PATRÓ. No encara.

AGNA. ¿Y en Daniel?

PATRÓ. Tampoch.

AGNA. ¡Tampoch!

¡Ay! No té lo forn més foch
que 'l que jo á n'al cor tinch ara.

PATRÓ. Mimba 'l fatich; han surtit
per sabé'á quin punt está
lo rebombori del pá.

AGNA. ¡Mes han surtit negra nit!
Y ara ja ha trencat l'albada,
y ells no venen de retorn,
y jo 'ls espero aquí al forn
y ja estich desesperada.
Y, si lo cel no 'ns ajuda,
y per ell los dos morts son,
¿qué faig jo, hórfa al mon,
trista y sola y desvalguda?

PATRÓ. ¿Sola y desvalguda has dit?
¿Hórfa y trista ni un día?
¿Es que ja ara, Agna María,
se t'ha olvidat lo d'anit?

AGNA. ¿Olvidarho, dihéu? Encara
tinch com un esglayament
y hem dura l'encantament
d'una sorpresa tan rara.
Quan, porque jo us ho exigia
per lo que ha passat anit,
vos m'havéu lo secret dit
que jo quasi presentia,
m'he sentit d'una vegada
alegría y tristó' al cor
y he dubtat si era 'l méu plor
de ditxosa ó desditxada.

PATRÓ. Plorar deus de tan ditxosa
perque, ab lo secret que jo
t'he confiat, si tens cor bo,
més ditxa tens amorosa.

AGNA. Si rezel tens de desditxas,
allunyal, ton goig es fet.
No; porque vos lo secret
m'havéu dit no més á mitjas.

Digéumel tot; ¿qu'es la causa
d'un misteri tan estrany?
PATRÓ. Pot ser per calmart l'afany,
lo sabrás ab temps y ab pausa.
Per avuy del secret méu
sabs ja tot quant puch dirte ara;
y aixó ho has sabut encara
per poder jo está' aprop téu.

AGNÀ. ¿Y per qué hi havéu d'estar?

PATRÓ. Per vetllarte vida y honra.
Perque sé'l qu'es la deshonra
per las onas de la mar.
Guarda donchs lo meu secret
qu'enclou ja tota ta sort;
al fons guárdal del teu cor
com ja jurament n'has fet.
Mentrestant tu pensa sols
que'l Patró de nau t'estima
qu'allá hont ets tu s'aproxima
no més per mimbá tos dols,
y qu'ara, aquest últim cop,
per mor d'un amor fatal,
he sentit que'l temporal
del téu cap brunsia aprop,
y ja marxar no he pogut,
y ja, del deber esclau,
es lo forn la méva nau,
y aquí, com marí forsut,
per cumplir lo que'm pertoca,
lluytaré fins á triunfar,
ó'm perdré dins d'aquest mar,
estrellat contra una roca.

ESCENA III

Los mateixos, JANOT, MARIAGNA, aviat, PERE ANTON

JANOT. ¡En Pere Anton!

MARIAG. ¡Lo nostramo!

AGNÀ. ¡Ay, gracia á Déu!

MARIAG. ¿Tu l'has vist?

JANOT. Sí vé apoch apoch y trist.

MARIAG. ¿Com trist?

JANOT. ¡Ah! No, que m'ho tramo.

Vé tot trist y ab lo cap tort.

PERE. ¡Bon dia y bon'hora!

(*Apareir.*)

AGNA. ¡Pare!
PERE. ¡Filla) (S'abr .ssan.)
JANOT. (¡Vaja! ¿Qué hi dihéu ara?
¿Vé trist ó no?) (A Mariagna.)
PERE. (Al Patró.) ¡Oh! Són mort.
AGNA. ¿Qué dihéu, pare? M'espantéu.
PATRÓ. No temis, Agna María;
no veurás tu ma agonía
ni en Pere Anton.
PERE. ¡Oh!
PATRÓ. Parléu
PERE. Tal com vam ahir quedar,
vaig surtí'á mirar lo qu'era
tot'aquesta gran fal-lera
de fer morts y d'incendiar.
Embolicat ab la manta,
per no ser tan conegut,
dret á la mar resolut,
vaig encaminar ma planta.
De prompte, entre la munió
de gent qu'á la mar mirava,
s ou un crit; l'ancla s'alsava
de las naus, sens compassió,
y, lliscant damunt del mar
las galeras sicilianas,
de las costas catalanas
se van comensá'á allunyar.
¡Ah! ¡Quan lo poble hagué vist
que l'estol de naus marxava l. .
¡Així'l poble juéu cridava
volgent mort á Jesucrist!
Y han comensat á lluytar,
ah udols y crits fent guerra,
las onas contra la terra,
lo poble contra la mar.
Fins que, sedent de venjansa,
crida un: —« ¡A matá'als butxins! » —
y entran Barcelona en dins,
y comensa la matansa.
¡Válgam Sant Pau, quin horror!
¿D'hont ixen de sanch avaras
en tals jorns, aquellas caras
totas ab ulls de traydor?
Ab los cabells erissats
y á la má encesa una teya,

correr pe'ls carrers se'ls veyá,
com tigres descadenats.
A las graellas dels cantons
los que matavan penjaven,
butxins y víctima anavan
pels carrers á tomballóns,
y, entre crits, y clams, y plors,
barrejantse ab pols y fanch,
ahont no hi'via un llanch de sanch,
s'hi veyá un pilot de morts.
Y entre clams, y plors, y crits,
jo, de véureu ja esglayat,
febrosench y horrorisat
y el perill dant al olvit:
— ¡ Oh, no, no, he cridat; lo cel
no pot volé'aquest delirí!
¡ No pot ser que Déu s'ho miri
del imens estrellat vel!
¡ No pot ser que, ab tant dolor,
brillin al cel maravellas!...
¡ No son de Déu las estrellas
de las nits de sanch y horror!
Déu sé' que... al poder etern
se fan tals fets invisibles...
¡ Déu sé' que... cada tants sigles,
comanda una nit l'infern!

AGNA. ¡ Jesùs, María!

JANOT. ¡ Sant March!

MARIAG. ¡ Santa Créu!

PATRÓ. ¡ Nit trista! ¿ Y ara
dura la matansa encara?

PERE. Ja no; pero'ls es amarch.
segons veig, qu'hagi finit,
y ara astuts passen la estona
buscant per tot Barcelona
si hi queda, com se'ls ha dit,
alguns d'aquets qu'ells ne diuben
acaparadors de blat.

ESCENA IV

Los mateixos, DANIEL,

DANIEL. Molt bé dihéu, jo he presenciat
com buscantlos se desviuhen.

PERE. ¡ Ah! ¿ Tu, Daniel?

AGNA. ¡Ah! ¡A Déu gracias!

¡Ja't tenim aquí segú!

PATRÓ. Sí; y ja teninte á n' á tu,
no hem de teme' al forn desgracias.

DANIEL. ¡Qué sab, patró!

MARIAG. ¿Qué vols dir?

JANOT. ¿Potser hi ha perill, encara?

DANIEL. Tot vaig á contarvosho ara,
ja que per xó vaig surtir.

(Va á deixar la manta y barretina.)

JANOT. Ja ho sentíu; quietut.

MARIAG. ¿A mí?

Tu tens de callar, que jo...

DANIEL. No he pogut trovar més bó
lo punt de surtir d'aquí.

Comensava la matansa
aixís qu'he sigut al Born,
y s'ohían al entorn
no més crits d'ira y venjansa.

May un poble desbocat
pot triar bé; mata com fera,
y avuy, per ell, tothom era
acaparador de blat.

Prímé' als marxants hi prenfa,
després á tots quants trovaba,
y, mentres ja's saquejava
á n'al Call la judería,
ha comensat devant méu
una matansa tan fera,
que, per mí, alló la mort era
segant ab lo falsó séu.

No ho he pogut veurer jo
com un, qu'aprop méu s'estava,
y com jo al poble mirava
compadescut y ab cor bo.

Era més aviat vell;
duya el rostre retratat
tot lo qu'es dolsó y bondat,
y, plorant, veyá'l flagell.

Ha endavinat de seguida
que jo veyá alló ab horror
y:— Aném, ha dit; pit, valor,
y salvém d'algú la vida.—

No necessitava més
jo per agafar coratge,

y allí, entre 'l poble salvatge,
y manant com si sigués
que 'ls dos fossim caps de colla
d'aquesta turba, salvavam
gent inocenta, y logravam
que no sortís de sanch molla
tant sovint l'arma homicida,
fins que, trets d'aquella gent,
hem lograt que més de cent
nos deguessen honra ó vida,
al punt que ja, de Ribera,
desatenent tota lley,
dret á n'al palau del rey
venía una turba fera,
y, aquell bon vell qu'ab mi anava,
tant bon punt aixó ha sentit:
—Ja 'ns veurém, minyó, m'ha dit;
La lluyta qu'aquí s'acaba,
potset comensí al palau;
jo allí m'portaré com noble,
tu, si acás, aquí entre 'l poble,
cumpleix ton deber com brau. —
Y donantme un anell d'or,
que es aquest que jo us mostro ara,
se'n ha anat, deixantme encara
ab la sorpresa á n'al cor.

PERE. ¡Oh!

AGNA. ¿Qué dius?

PATRÓ. ¿Es á dir qu'era?...

MARIAG. ¿Potsé'un noble disfressat?

JANOT. Bé ho diu ab prou clarerat.

DANIEL. Jo, entre aquells udols de fera,
ni respóndreli he pogut,
y, seguint aquella onada
de poble desenfrenada,
he anat hont ella m'ha dut.
Véurer io qu'era la plassa
del palau del senyor rey
ab lo poble eixit de lley,
no's pot dir y la sanch glassa.
Era un mar d'onas mortals
bramulant com lleó ferit,
fins que 'l senyor rey ha eixit
á un dels gòtichs finestrals,
y, generós, y ab cor noble.

que al'altar d'un sant l'eleva,
tot lo pa de casa seva
ha anat repartint al poble.

AGNA. ¡Déu lo benehesca!

PATRÓ. Bon'obra

saciant a n'al poble ha fet

DANIEL. N'hi ha que diuhen en secret
que no es bondat que li sol'ra,
sino por dels sublevats,
y cedeix á Barcelona

mentres ja envia á Cirona
a buscar forsa y soldat .

PERE. La gent sempre es maliciosa.

JANOT. Bé; pero á voltas la gent...

DANIEL. Pe'ls qu'han vist al rey clement,
la nova ha estat injuriosa,
y s'han format dos partits;
un dels que á'n al Rey alaban,
y un altre, dels que s'esbravan
dihent qu'es por dels atrevits.
Y á la fi, fins no ha faltat
qui digués, sens fré ni lley,
que'l pa dat pe'l senyor Rey
era tot enmatsinat

MARIAG. ¡Oh! ¡Ave María Puríssima!

AGNA. ¡Jesús María!

PERE. ¡Déu méu!

DANIEL. Fent com la bola de néu,
d'una sospita levíssima
s'ha anat á pará' á mentir
d'un modo tant descarat.
fins qu'així'l poble, irritat,
ha comensat á bullir,
y altre cop llunyá ramor
ha anat venint per moments,
y altra cop turbas, corrents,
han demanat mort y horrors,
y, entre casas qu'han citat,
ha dit una veu impía,
qu'á n'al Forn del Rey hi havia
un dels qu'acaparan blat.

PERE. ¡Válgans Déu val!

AGNA. ¡Verge pura!

PATRÓ. No vindrán, no tinguéu pó.

JANOT. ¡Oh, sí; vos diguéu que no!

- MARIAG. Bé, ré; 'ns vol dá' una amargura.
PATRÓ No comprench vostra inquietut,
quan ja resignat estich.
Jo afrontar vull l' enemich
fins á deixar-lo vensut.
Mes .. los prechs d' en Peré Antón
y los de l' Agna María,
l' haver vist jo que duria
lo trastorn que us correspón,
m' han determinat al art
d' usar d' un enginy prudent.
¿ Qué voléu més d' un valent
que ferho obrar com cobart?
- DANIEL. ¡ Ah! ¿ Es á dir donchs qu' ha accedit?
- PERE. En que, per no dá' un trastorn,
se salvará dins del forn
fins á sé' l poble rendit.
- DANIEL. ¡ Oh! Gracias, patró de nau,
en nom de tots, gracias. *(Abrassantlo.)*
- PATRÓ. ¡ Oh!
¿ Qu' us podré may negar jo
de lo que á vosaltres plau?
- MARIAG. ¡ Bó! ¡ Veyeus aquí una cosa
que no entenchi
- AGNA. Ja la entendréu.
- MARIAG. ¿ Es dir que l' exposaréu?...
JANOT. Ja ho veuréu.
- MARIAG. Bé, rés; disposa.
¿ Si es que tu tens un secret!
- JANOT. Y es clar que' l tinch.
- VEUS. *(Lluny.)* ¡ Mori, mori!
- PERE. ¿ Sentíu?
- DANIEL. Ja vé' l rebombori.
- JANOT. Donchs á dins y' s guanya' l plet.
- DANIEL. Y després no tingueu por.
L' anell d' or m' ha sigut dat
com senyal, y de bon grat
nos veurá aquell bon senyor.
- PATRÓ. ¿ Y tu tens aquí l' anell?
- DANIEL. Aquí' l tinch, miréu. *(Li mostra.)*
- PATRÓ. *(Sorprés al veure'l.)* ¡ Oh!
- MARIAG. ¿ Y ara?
- PATRÓ. No... rés .. es que veig ben clara
la rahó de perque' l vell
ha dat aquest anell d' or

á n'en Daniel: es penyora
ab que may desatés fóra
qui del rey truqués al cor.

AGNA.   ¿De quí es?

PATRÓ.   Es del Compte d'Óris.

PERE.   ¿Ah! ¡ Lo Camarlench del rey!

PATRÓ.   Ell fá á n'al palau la lley.
No temis, Agna, no ploris.
Per' quest anell amparats
tinguéu tots confiansa doble;
si ara nos salvém del poble,
del rey ja n'estém salvats

VEU.   ¡Morin los marxants de blat!

VEUS.   ¡Morin!

AGNA.   ¡Ah!

PERE.   ¡Per Déu, cuytéu!

PATRÓ.   Vos, Pere Antón, ja ho sabéu.

PERE   Entreu aquí y sou salvat.

(Lo Patró se'n vá per una porta lateral. Daniel y Agna miran ab ansietat per la reixa.)

¿Tu tens ja apunt la feixina?

JANOT.   Tot está apunt; deixéu fé'.

Ja sabéu que quan convé
á mi rés del món m'amohina.

MARIAG.   Bé, però... ¿Com t'ho farás?

JANOT.   Ja ho veuréu, dóna, espereus.

PERE.   Sembla qu'han parat las veus.

MARIAG.   ¡Oh! Y que no s'acostan pas.

AGNA.   ¡Calléu!

PERE.   ¿Qu'es?

DANIEL.   Que sembla qu'ara

l'esbalot ha disminuhit.

PERE,   Ja's refará tot seguit.

Deixeume sol

AGNA.   ¿Qué dihéu, pare?

¿Sol aquí ab aquesta gent?

PERE.   Sol ab una bossa d'or.   *(Mostrantla.)*

Aixó es prou, y aixís tinch cor
de salvarnos al moment.

MARIAG.   ¡Ah! Ara ho entench. ¿Ab paga

es que'l forn no mirarán?

JANOT.   ¡Ah! ¿Y donchs, dóna?

MARIAG.   Bé, aixi, avant.

(Se'n van los dos Daniel mirant per la reixa, diu:)

DANIEL.   Ara la colla s'amaga

y'n venen aquí sols tres.

AGNA. ¡Oh! ¡Ajúdans, verge María!

PERE. Vés, y en la Verge confía.

Anéu, y no eixis per rés

(Los dos joves se'n van.)

ESCENA V

PERE ANTON, CLIMENT, que apareix á la porta espitragat
y ab senyals evidents de l'agitació que'l domina.

CLIMENT. ¡Ola, Pere Anton! ¿Sóu vos?

PERE. ¿Qué veig? ¿Tu, Climent? ¿Qué miro?

¿Es un somni? ¿Es que deliro?

CLIMENT. No deliréu; vinch jo ab dos
qu'al peu de la porta esperan
per entrá'aquí al primer crit.

PERE. ¿Es dir Climent que'ns has t'ahit?

¿Aquestos tos intents eran?

CLIMENT. ¿No m'esperavau?

PERE. ¡Si á fé!

T'he vist tota aquesta nit;
t'he vist y may rés t'he dit,
perque no cal dirte ré.

Capitenajant las collas
de lladres y d'assessins
que, no més que per mals fins,
duhen las mans de sanch mollas,
t'he vist fins á trench d'albada
incitá' á la rebelió,

y he dit:—May; no pot ser, no;
aquest'ánima malvada
sense Déu, ni fré, ni lley,
á n'al crim així entregat,
no potsé'l jove amparat
desde nin al Forn del Rey.—

CLIMENT. Donchs sí, Pere Antón; jo era
y aixís m'heu vist desagrait,
perque encara no heu sentit
com de bó he passat á fera.

Jo era la inocencia pura;
sentiment tendre y pit franch;
veure'una gota de sanch
ja'm dava dol y amargura.
Fer mi eran llamps y centellas,

raigs de gloria, may d'infern;
de nit, creya que l'Etern
me coronava d'estrelles.
Pero 'm varen contrariar
las lleys més ficsas del cor.
Jo guardava aquí un tresor
y un me'l vá vení'á robar,
y, des d'aquell punt y hora,
lo nin amparat al forn
ja sols volgué al séu entorn
veure plors com los qu'ell plora.
Lo bó's vá fer criminal,
vá tornarse lleó'l cadel',
vos créyau manso l'aucell
y era un áliga real.

Dins del encongít forner
tendre y senzill com un ángel,
hi havia'l foch de l'arcángel
que á Déu vá reptá'altaner,
y quan, com ell, de la gloria
vaig ser llansat al abím,
ma esperansa vá sé'l crim;
ma virtut ja una memoria.
Vaig sortir per la ciutat,
vaig trovar gent de sanch molla,
me váreig fer cap de colla
com lleó desencadenat,
y ja rés miro, rés temo,
la ciutat de morts es camp;
faig com fá lo foch del llamp;
per tot allá ohont passo, cremo.

PERE. Pero ¿qu'ha passat? Van dirme
que d'haverte irritat brau
aquí ab lo patró de nau,
ta ingratitut vá venirne.
¿Qué hi há? No'm callis ni un mot,
y, si teva la rahó era,
jo sabré fer de manera
qu'ell te satisfassi en tot.

CLIMENT. No, Pere Antón; ja qu'encara
no us han dit ells la vritat,
no vull deixar traspasat
lo vostre bon cor de pare.

PERE. ¿Y tú, si vols, salvar pots
ó pots perdre á n'als qu'has dit?

- CLIMENT. Ab una senyal ó un crit.
PERE. ¡ Un crit fet á uns lladregots!
CLIMENT. Sempre es lladre qui pot serho.
PERE. Mes qui ho fá falta á la lley.
CLIMENT. ¿ La vá fé'á gust méu lo rey?
PERE. Morirás.
CLIMENT. No ho considero.
Dintre un lloch qu'un s'hi asfixía,
allá hont es tothom esclau,
bé val de la mort la pau
l'haver sigut rey un dia.
PERE. ¡ Ets boig!
CLIMENT. Mes só un boig que mato
si'contrarían, així es
que, lo que vos convé més,
es no esperar l'arrebato.
PERE. Mes avans .. escolta.
CLIMENT. Dihéu.
PERE. Jo tinch por que siga d'or
tota la sed del téu cor;
si es aixó, si es á bon preu
que nos vols salvar la vida
al marxant de blat y á mí.
pren aquesta bossa: aqui
n'hi ha una galan partida.
CLIMENT. ¡ Veus aquí lo que'ns ha dut
á n'aquest punt tan fatal
de ferme ser criminal,
y pará'en la ingratitude!
¡ Oh, cor honrat mal comprés
mentre honrat te vas portar!..
Tu't vas posá'á atresorar
ab lo pit d'amor encés;
tu, no tenint hont desarho,
clot per un arca vas fer;
per tanta sed de diner
se't cregué un infame avaro,
y, desd'aquell punt y hora,
vas tenir d'avaró'l nom,
te vá aná'aburrint tothom,
y els cors te van traure enfora,
quan jo ho feya, ab amargura
y ab dol d'aquest mateix cor,
no més per dá'un trono d'or
á aquella ilusió tant pura!

(*Oferintli*)

PERE. ; No t'entenç, Climent!

CLIMENT. Ni cal.
que ho entenguéu pas per ara.
Vos lo qu'heu de fer, com pare,
es qu'aquí, per un igual,
de un á un vagin entrant
l' Agneta, en Daniel y els altres;
lo que resolguem nosaltres,
ja ho sabréu vos al instent.

(*Pere Anton vacila, y al fi se'n vá.*)

ESCENA VI

CLIMENT.

Me creu.. m'obeheix... ahir era 'l méu amo,
y avuy, com si 'l méu front cenyís corona,
vassall me 'l miro, y tractament no 'm dona,
perque jo... que no 'n vull, no li reclamo.

Jo.. bó... no era ningú des que m'infamo,
subjecte al mateix rey tinç en persona.
¡So rey! . de lo qu' á mi tant se 'm endona!
De lo que vull no 'n só, y en vá m'esclamo.

Vinç á ser com Satán, quan á la gola
del antro tenebros caigué tot d'una,
com cau lo llamp quant retronant rodola.

Es del infern y sa potent fortuna
senyor y rey, com ho es la mar qu'udola;
pero, del cel volgut... ¡ni 'n té una engruna!

ESCENA VII

CLIMENT, AGNA MARIA.

AGNA. ; Diu que tú 'm demanas?

CLIMENT. Sí,

Te vull aquí per parlar;
lo bo ó mal qu'ha de passar
tot ve avuy de tu y de mi.

AGNA. Parla.

CLIMENT. Aném á lo primer,
Quan ahir jo 't vaig parlar,
vivía sols de pastar;
avuy tinç or, tinç diner.
Com font que de rocas brolla,

las jueuhas arquimesas
m'han dat avuy prou riquesas
per comprá 'l poltro y l'argolla.
Com si fos una cascada
cada arca de la juería,
ha rajat, fins á ser dia:
la copa d'or cisellada,
lo preuhat collar de perlas,
la turquesa rica y blava,
la esmeralda qu'enlluérnava,
y joyas que, per haverlas,
hauria dat sa corona
lo rey y son ceptre d'or.
Febrosench y ab goig al cor,
com fogall qu'un ferro estiona,
jo he vist liuhí aquells rubins
com entre 'l calú las brasas,
rodolar l'or per las casas
qu'han destruhit los assessins,
y aná'ls tresors á mas mans
desde 'l fons de l'arquimesa,
com regalims de riquesa
y de gotalls de diamants.
¡ Oh, si, mira; ¿ véus? ho tinch!

(Treu un punyat de joyas del pit y ho possa á la taula de la dreta: en aquest moment lo raig del sol hi toca.)

Lo diamant llú y tornassola,
la moneda d'or rodola,
y, al caurer, fá sentí'l drinch.
Sembla pedruscall d'estrellas;
sorra granada de sols.
Ab aixó es lo món, si vols,
cel d'amor y maravellas.
Es lo talismá que cega,
es l'or, de tot comprador;
fá fingir virtuts y amor,
plassas sitiadas entrega,
compra als jutjes y á la lley;
perque no 'n té crida 'l poble;
per tenirne, es noble 'l noble,
per cobrarlo, es rey lo rey,
y fins, sense cap rezel,
vils, qu'á Déu empetiteixen,
donantlos or, t'ofereixen
camí més breu d'aná'al cel.

AGNA. Y bé, ¿y qué vols dí'ab aixó!

CLIMENT. Vull dir qu' ho tens tot aquí,
mentres tu'm dongas lo sí
del amor que tant vull jo.
Vull dir que tot es per tú,
si per mí, d'amor sospiras,
perque... aquest tresor que miras,
si tú no'l miras, no llú.

AGNA. ¡Desgraciat! ¡Y com te cega
la mala passió que't mina!
Ni ab por cedeixo á la ruina
ni per or mon cor s'entrega.
Perque estimo á n'en Daniel
no't puch estima r á tú,
y ré es talisman segú
per ferme perdre 'l seu cel.
Jo'l cor lo dono de franch,
y, si per res faig baixesas,
menos encar per riquesas
que veig tacadas de sanch.
¡Aquest tresor, dius!... ¿Qué val?
¿Joyas díus? ¡Qué vol haverlas!
¡Cada collaret de perlas
me semblaría un dogal!
Trist lo cor ja sols ve ría,
si á tu per or m'entregava,
en cada turquesa blava
lo cel d'amor que perdría,
y serían los diamants
sols llágrimas conjeladas,
y gotas de sanch glassadas
los rubins vermellejants.
¡Oh! No, no, ¡aparta de mí
aquest repugnant tresor!
Si't creyas tu que'l meu cor
podía comprarse així,
sápigas que t'has errat. .
Ahir llástima'm donavas
perque, fós com fós, ploravas
amant trist y desdenyat;
avuy, que pensarte't quadra
que té l'or poder tan gran,
t'aborreixo com á amant,
y hem fas horror com á lladre.

CLIMENT. ¡Basta!

(Cego d'ira.)

AGNA. ¿Com?
CLIMENT. ¡Basta! Qu'esperí
en Daniel.

AGNA. Sí; esperarà
y el mateix que jo't dirà. (Se'n vá.)

CLIMENT. Veurèm. Ell qu'ho consideri.

ESCENA VIII

CLIMENT, DANIEL, que ja havia aparegut avans d'anarsen Agna María.

DANIEL. Ja ho he fet y es tart, Climent.

CLIMENT. Vina; t'vull obrí'aquí'l cor,
y t'vull fer saber, per mor
de qué t'he semblat dolent.

DANIEL. T'escolto ja.

CLIMENT. Jo era bó
y era honrat, Daniel... com tu.
No hi ha en lo mon, ben segú,
qui fós més honrat que jo.
Diuhen que l home á la vida
té lliure la voluntat
y fá'l que vol... no es vritat;
ab mí al menys vá ser mentida.
Per mi's va trencar la lley
de que ab tant dolor m'esclamo;
me vá pendré aquí nostramo
per fadrí del Forn del Rey;
ab sa filla'm vaig trovar,
sa mirada al cor vá entrarme,
¡no vaig volé' enamorar-me! (Marcat.)
y, ab tot, me vá enamorar.
¿En qué era culpable jo?
En rés; l'amor m'incitava,
jo en mi véncel procurava,
y aixís cumplía com bó,
Mes tu vas venir un día,
l'amor li vas declarar,
y tu'l cor váres lograr
que jo lograr no podía.
¡Oh! ¡De desd'aquell instant!
¡L'amor, los celos, la enveja!
¡Tot quant baix y vil rastreja
per lograr lo qu'un vol tant,

vá entrar patent en mon cor,
y, patint, jo vénceu creya,
y de nit, quan ningú'm veyá,
se'm desfeya en mars de plor!

DANIEL. ¡Pobre desdixat! ¡Te planyo
per més qu'en mí injust te'n venjas!

CLIMENT. Un día... fá tres diumenges
l'últim passat; no t'enganyo;
fins me vaig nuá'un dogal
per acabar tant patir;
pero, ja al aná'á morir,
sobre'l pensament mortal
s'hi vá posá'l de que tú
tindrías lliure'l séu cor,
y aixó no ho vull ni ab la mort;
ella ó meva ó de ningú.

DANIEL. ¿Qué vols dir?

CLIMENT. Que jo accedeixo
en no véurer son cor meu;
mes... ¡pensar que pot ser téu!
¡May! ¡Jamay! No ho consenteixo.

DANIEL. ¿Qué vols, donchs?

CLIMENT. Darte riquesas
qu'hasta'l rey t'ha d'envejar.
Míralas, té las vull dar
dante així goigs y grandesas.
Prenlas totas; de seguida
marxa ab lo Patró de nau,
y així, aquí tornánt la pau,
de tots salvas honra y vida.

DANIEL. ¡Ah! ¡ah! ¡ah! ¿Y es tal proposta
la que tu'm volfas fer?

Ni resposta has menester;
lo despreci es ma resposta.
Quan l'amor té una esperansa
ben ficsada al mitj del cor,
no'ns aterra ni la mort
ni'l temor d'una venjansa.

CLIMENT. ¡Mira que será espantosa!

DANIEL. Clamarém contra ella al cel.

CLIMENT. ¿Y no't vens tant or, Daniel,
y tanta pedra preciosa?

DANIEL. ¿No ho donas tot tu per ella?
Donchs, per ella ho dono jo.

CLIMENT. ¡Déu no vol que siga bó!

DANIEL.   ¡ Déu no ho vol; era ma estrellal   (*Plora*)
¡ Y qu'ha de volé', insensat!
¿ T'has cregut potser que l'or
pot comprar l'amor d'un cor
y una ferma voluntat?
May, L'amor pur y constant
sols ab amor se treballa!
fá com lo diamant, que'l ralla
no més que'l mateix diamant.
Pur com doll rajat del cel
rés l'amimva ni l'atura;
llánsal á mars d'amargura
y allá sura ab son anhel.
¡ Ah, ah, ah! ¡ Y pot tant, y ab or
vols trencar d'amor cadenas!...
tu'n tens ja, y veyas si omplenas
la soletat del teu cor.   (*S'en vá.*)

ESCENA IX

CLIMENT.

Diu vritat. Jo'l tinch y'l dono
per lo qu'ell té y jo no tinch.
¿ Qu'es llavors del or lo drinch,
quan jo tot, tot l'abandono
per lo qu' pobre forner
té de franch y ab sa pobresa?
¡ Ah! Es qu'es fals que la riquesa
tinga cap poder. No'n té.
No'n té per comprar l'amor.
De vegadas un rey dona
á una dóna una corona,
y ella estima á un trovador.
Son poder es falsetat.
Ab l'or qu'ara jo aquí dono
puch, si vull, ¡ comprar un tronol
pero no una voluntat.
¿ Y per qué he robat? ¿ Per qué?
¡ Per tenir de lladre'l mot!
Quan no's té, un creu qu'ho pot tot.
Quan se té, no'ns val per ré.
Tothom diu qu'es clau del cor
y, quan cal, Déu vol que falli...
¡ Desdixat del qui batalli
creyent que té un'arma ab l'or!

Jo l'acabo d'oferir
á quí ab ell ditxós sería,
y ell vol més pobra alegría
y la pau del cor tenir.
¿No'l volén? ; Donchs, fóra treva!
; Ja que no tinch més recurs!
; Ja que, ab tot y ser tan purs
mos intents, ell la vol seva!
De mon goig per assessins
sentenciats a mort ja sóu:
lo tresor al fons del pou; *(Li tira,)*
y, vosaltres... ; als butxins!
; No heu volgut or y desterro!...
Donchs, tindréu pobresa y mort.
; No us he convenut ab or!...
Jo us vindré á convence ab ferro.
(Se'n va desatentat.)

ESCENA X

JANOT, MARIAGNA.

JANOT. ; Ah! Ara 'l cetrot, lo maula,
lo qui ja per rés es bo;
aquest que sols ganduleja
y, quan surt de casa, 'ls noys
ja fins l'Estornell li cridan,
durá'l negoci del forn,
y ¿vejam? Ara hem de véurer
si sabré portarlo ó no.

MARIAG. ; Y tu créus que pots salvarlo?

JANOT. ; Bah! Ja ho tinch preparat tot.
Vull salvarlo y vull encara,
si m'ix tot com penso jo
pescá'ls dineros del pillo.
Calléu; tornan los traydors,
y, com jo tinch ja arreglada
la trampa ab aquets minyons
fadrins d'aquí...

ESCENA XI

Los mateixos, CLIMENT, ROIG, Poble. Roig armat ab una
destral, lo poble ab diferentas armas; tots demostrant l'
agitació que 'ls conmuu.

CLIMENT. Déu hi siga.

JANOT. (No diguéu per rés ni un mot.)

(*Ap. á Mariagna.*)

CLIMENT. Déu hi siga, Jan.

JANOT. ¡Bon dia!
Perdóna, noy, com qu'estava
ab aquesta que no acaba
may las rahóns, y responia
á lo qu'ella'm deya, es clar;
no he pogut respóndrert.

CLIMENT. ¿L'amo?

JANOT. D'aixó es de lo que m'esclamo;
es á dalt, y hem d'enfornar.
¡Noys!

CLIMENT. ¿Sabéu per qué venim?

JANOT. No.

MARIAG. Jo...

JANOT. (Calléu.)

MARIAG. (¡Oh! ¡Que calli!
No puch callar.)

CLIMENT. Que no'ns falli
volém la lley contra'l crim.
Per bondat ó per malicia
justicia'l poble no trova,
per xó es ara á n'aquí, y proba
si's pot fé'ell mateix justicia.

PATRÓ. ¿Y perque justicia tinga
que puch fer jo?

CLIMENT. Ja ho sabéu.
Féuho'l punt, si no voléu
pagarne'l mal que'n previnga.
No siguéu, donchs, insensat,
y lo que volém donéunos.

JANOT. Mes: ¿qu'es? Qu'haig de fé'?

CLIMENT. Entreguéunos
l'acaparador de blat

JANOT. ¿Que vols dí'l Patró de náu?

CLIMENT. Sí.

JANOT. ¡Ah, vatural! ¿Sentíu? (*A Mariagna.*)

MARIAG. Sí.

JANOT. Fill, lo Patró no es aquí
desd'a nit.

CLIMENT. Miréu, si us plau,
de no fernos bobejar;
ó entreguéulo, ó registrém.

JANOT. Registréu.

CLIMENT. ¿Sí? Donchs, aném...

JANOT. ¿Y no podém enfornar ?
(*Apareixen dos fadrins ab una feixina mólt grossa.*)

CLIMENT. Que s'esperin los fadrins,
hi mirém lo forn á dins
per si li vau amagar.

(*Clement obra'l forn y mira á dins.*)

JANOT. ¿Hi es?

CLIMENT. No.

JANOT. Donchs, ¡au! Feixinas
y çalarhi aviat lo foch.

(*Los fadrins fican una feixina al forn prou grossa porque
's comprega que hi cap un home á dins sense dificultat
Clement coloca sis homes armats á la porta d'entrada.*)

CLIMENT. Tu, ab aquets, á n'aquest lloch,
(*Y emportantsen ell quatre, també armats ab destra ls y
llansas, diu:*)

Naltres á las camhras vehinas.

(*Y, ab ells, se'n puja per la escala del Patró.*)

MARIAG. (¡Ay, Janot! L'agafarán,
van allá hont es ell.)

JANOT. (Calléu.
Ell es al forn.)

MARIAG. (¿Com?)

JANOT. (Miréu,
ara l'hi salvan.)

(*Mostrantli com los fadrins fican al forn la feixina*)

MARIAG. (¡Ah!) (Comprentího tot.)

CLIMENT. ¡Avant!

(*Clement entra á la cambr. del Patró ab los homes que l
segueixen. y quedan en escena los que s'indican*)

ESCENA XII

JANOT, MARIAGNA, ROIG, Homes.

MARIAG. (¡Vaja; totas te las pensas!)

JANOT. (Calleu y fingú ab mí,
perque ara, ab lo qu'aquets séntin,
lograrém tots nostres fins.)

MARIAG. (¿Sí? ¿Y qué faig?)

JANOT. (Rés més per ara
que dirme de tot que sí.)

MARIAG. (¿Pero que no veus qu'espian?)

JANOT. (Per xó ho faig, seguíu l'enginy.
Vos digueume que sí sempre.)

MARIAG. (Vaja, donchs; diguém que st.)

JANOT. ¡No siguéu tossuda, dóna!

(*Fingeix que's baralla ab Mariagna olvidantse de que l'observan lo Roig y sos companys.*)

Ara, mentres ells son á dins,
es quan heu d'aná á Ribera
avans d'aná á veure'en Quim,
y, anant ahont lo Patró posa,
dirli tot seguit qu'aquí
ja té en quatre mots de lletra
com se surt del compromís.

(*Dantli un pergami que fá que'l vegin los esptas. Roig se vá acostant per graus.*)

MARIAG. Vaig.

JANOT. (Sí, ves; ja veurás ara
quin desori s'arma; á dins.) (Se'n vá.)

MARIAG. (Bé; ara aniré á fer veurer
que vaig allá hont ell m'ha dit.)

ROIG. ¡Enrera! (Li pren lo pergami.)

MARIAG. ¿Com?

ROIG. Dich enrera,
y sou presonera aquí.

MARIAG. ¡Ay, pobre de mí! ¡Bó! ¡Y ara!

ROIG. ¡Que mori!

TOTS. ¡Mori!

ROIG. El motíu
de portar tu aquesta lletra,
basta ja per veure' un crim.
¡Mori!

TOTS. ¡Mori!

ESCENA XV

Los mateixos, CLIMENT, y sos homes que baixan de la
cambra del Patró.

CLIMENT. ¿Quí aquí crida?

MARIAG. (¡Ay, ay, ay! ¡Pobra de mí!)

HOME 1 Miréuvosla; es una espía
que's concerta ab l'enemich,
y ara li duya una lletra
perque's salvés, y l'avís.

CLIMENT. ¿Y es vritat aixó, Mariagna?

MARIAG. ¡Qué't dire pobra de mí!
Que'm tarás cap mal-y-feta

si aixó rehix cert?

CLIMENT.

A nit

hem possat dogals per menos,
y hem fet sanch per menors crims.
¿No sabéu qu'á Barcelona
los forners, juntantse ahir,
varen convení' una trama
y un projecte dels més vils
perque quan hi anés lo poble
á pendre'ls pans, tot seguit
caigués mort y extés á terra
qui'n tastés sols un bocí?

MARIAG.

Peró aixó á n'als pans de casa
no s'hi ha fet.

CLIMENT.

Proba del crim.

(Se treu una ampolla de corn blanch de la escarcela, y mostrantla, diu:)

CLIMENT.

Aquí teníu una ampolla
d'un dels forners assessins,
qu'ara, registrant lo poble,
l'hi ha trovat per sort, y aquí
sabém ja per un espía
qu'es del nostramo enemich,
que dins del cau d'una pedra
de la columna de allí
hi ha una ampolla de matzinas
com aquesta.

MARIAG.

¡Oy no! Mentíu.

CLIMENT. Tu qu'ho sabs, Roig, mírau.

(Roig vá á la columna, trau la pedra y trayent l'ampolla que Fanot vá deixar al cau, la mostra y diu:)

ROIG.

¡Mira!

CLIMENT.

Tórnala á deixá' aquí dins
perque'l jutge real la trovi
quan registri'l forn.

MARIAG.

¡Ay, vill

¡Pero si tu aquesta ampolla!

CLIMENT.

¡Basta! Si us torno a sentir
solsament una paraula,
á n'aquí mateix moríu.

MARIAG.

¡Ay! Ave María purisima!

CLIMENT.

¿Dihéu qu'ella duya un escrit?

ROIG.

Es aquest.

CLIMENT.

Déumel

(Lo llegeix.)

MARIAG.

¡Mentida!

No, no; jo no vull morir.
Jo no duya ré; era maula
y ara entench ja tot l'enginy.
Es qu'aquell poca vergonya
d'en Janot, creyent qu'aixís
s'escapava de casarse
m'ha fét du aquet compromís
comptant que si ara'm mataveu
ja se'n podria désdir.

CLIMENT. ¡Oh! ¡Companys! Déu ho volia.
Déixeu á aquesta infelís,
y anéu á buscar venjansa
allá hont marca aquest escrit.
¡Oh! ¡Com sento amichs de'l ánima,
haverme de quedá'aquí
per consumir la venjansa
d'altras culpas que no us dich!
¡Com sento no aná'ab vosaltres
per gosá'ab l'instant felis
en que, la sanch, borbollantli,
rejentli á dolls del séu pit,
ne dongui un bassal prou ample
perque, ab colors carmesins,
si no té un vil la sanch negra,
puga deixá'l poble escrit
lo cartell d'una venjansa
qu'á n'al mon té d'escriuir!

ROIG. ¡Mori'l marxant!

ALTRES. ¡Que mori!

CLIMENT. ¡Roig!

ROIG. ¿Qué hi há?

CLIMENT. Que'n quedin sis.

ROIG. Té'ls daré tots mestre d'aixa.
que son dels més braus que tinch

CLIMENT. ¡Déixals, donchs, y á venjá'al poble!

ROIG. Té'n duré'l séu cap aquí
clavat al cim d'una llansa
per escarmentarhi als vils.
¡Mori'l vil marxant!

ALTRES. ¡Que mori! (Se'n ván.)

MARIAG. (¡Jo crech que no estich en mí!)

CLIMENT. Vos, Mariagna, anéu á dintre.

MARIAG. (¡Déu méu! ¡qué hi haurá aquí dins!)

(Se'n va.)

ESCENA XIV

CLIMENT.

Se'n ván, ¡oh! ¡Gracias á Déu!
Ja estich sol .. ja ho he lograt.
¡Ay!... Aquesta soletat
com complau á n'al cor méu.
Perduda ja ma esperansa,
de re'm servíu... nosa 'm féu.
¡Anéusen; tots me sobréu
instruments de ma venjansa!
D'aquí un'hora... d'aquí mitja...
d'aquí un quart tal volta... ¡Oh! Si.
¡Quin tarrabastall aquí!
¡Quin dolor! ¡Quina desditxa!
¡Pero y ella! ¡Y la mort d'ell a!
¿La podré véurer? No; may.
¡La grogor d'aquell esglay!...
¡Los ciris de la capella!...
¡La forca!... ¿Aquell sér preciós
que, si Déu me l'hagués dat,
jo l'hauria conservat
com una flor, temo: ós
de que fins un alé d'ayre
me'l podia desfullar,
lo butxí'l podrá tocar
sens que se li endoni gayre
de destruhirlo?... ¡No; impossible;
no pot ésser, no pot sé'l..

(Se treu la matzina y la beu llansant l'ampolla .)

¿Cóm? Aixís, ¡ja no ho veuré.

Ja sens por pot ser terrible
la meva venjansa. Un mot
podia evitarla encara.

Ara es ja impossible. Ara
moriré y ja es tart per tot.

(S'assenta abatut, y ja desd'aquest moment li comensa l'angoja de la mort, qu'anirà creixent per graus, dificultantli lo parlar cada vegada més.)

ESCENA XV

CLIMENT, PERE ANTON, DANIEL, AGNA MARÍA.

PERE. Per Déu, Climent, parla, digas:
¿Quina infamia 'ns has tramat?

AGNA. ¡Per mor de Déu, fugutu, pare!

DANIEL. No fugutu; no heu fet cap mal,
y á n'aquí, vinguí'l que vingui,
vos trovará'l rey honrat.

CLIMENT. ¿Qué hi ha, Pere Anton? ¿Qué us passa ?
que us veig tremolós d'esglay ?

AGNA. Digau tu, y, si es ta venjansa ,
sapiguém bé á n'á qué vá.

*(S'ouhen lluny los atabals que van avansant fins que par an
en sech al presentarse lo Compte d'Oris.)*

PERE. ¿La sents? Sí; cap aquí avans a
fent ressoná'ls atabals,
com la tempesta dels núvols
baixa á la vall retronant.
Desde dalt tots tres la hem vista
y'ns ha entrat al cor com glas,
perque al forn vé la tempesta
per descarregá'aquíls llamps.
Son heralts d'ella, las forsas
qu'al davant du de soldats,
segueixen després los patges
que'l senyor rey té al palau,
y el Camarlench, qu'á n'al dia
diu qu'es conceller reyal,
seguit d'agutzils y jutjes,
guia ab contrastat semblant.
Si l'un patge á l'assafata
du sencers sis ó set pans,
l'altre á l'assafata porta,
esgrunats, trossos de pá.
Los segueixen al darrera
altre cop poble y soldats,
y entre aquets, portant cadenas
y á n'als colls groixuts dogals,
cinch forners de Barcelona
coia cinch lladres custodiats.
¡Oh! ¿Qué hi ha, Climent? ¿Qué passa
que jo al cor me sento'l glas ,
y veig qu'á n'al forn s'acosta
per moments lo cop mortal?

CLIMENT. Jo us ho deya fá una estona
y ningú de mí ha fet cas.

AGNA. Tu'ns has dit qu'aquí venias
per buscá'l Patró de nau.

CLIMENT. Jo us he dit que la venjansa

contra tots era fatal.
Ningú aquí m'ha volgut créurer.
Ara ja per tot es tart.

DANIEL. ¿ Pero qu'es aixó que passa?
¿ La venjansa dret ahónt vá?
¿ Aquets atabals que portan?
¿ Perqné'l Camarlench du'ls pans

ESCENA XVI.

Los mateixos, lo COMTE, Macers, Jutges, Patjes y comitiva,
en la forma que acaba de indicar Pere Antón.

COMTE. Per fé'en nom del rey justicia
contra 'ls que son criminals.

PERE. (¡ Ah! ¡ 'L Comte d'Oris!)

DANIEL. (¡ Lo Comte,
Camarlench del rey!)

AGNA. (¡ Ni'l glas
té una geló com la qu'ara
sento jo á u'al cor filtrar!)

(*Daniel mostra l'anell al comte; aquest lo refusa.*)

CLIMENT. (¡ Serenitat! La matzina
comensa á obrá, 'm puja al cap..
arrodoním la venjansa
avans de morí.)

COMTE. Es un cas
lo qu'avuy, Pere Anton, pasa
dins de la Comptal ciutat,
que vos prech que no us ofenga
si, en nom de sa altesa real,
vinch al forn á fé'una proba
que'l senyor rey m'ha manat.

PERE. Com vasall ben humil, sempre
sóch del senyor rey esclau.
Diguíam, donchs, lo senyor Comte
que puch fé'al rey com vassall.

COMTE. Enemichs del bon sossego
qu'aquí vólen dú'l trasbals,
han fet aná'avuy al poble
á cridá'enfront del palau.
Senyor rey, qu'ha volgut véurer
si mimbava tant d'afany,
dels cinch forns de Barcelona
ha fét du al palau los pans

y entre tots hi havia 'l vostres,
d'ahónt lo menja 'l rey tant blanch.
Al balcó senyora reyna,
per mimbar los crits de fam,
ab lo senyor rey á l'hora
ha tirat los pans á baix,
y quan ja en sa casa 'l poble
hi ha volgut la fam mimbar
s'ha trovat en que matzinas
tenen dintre mólts dels pans.
puig que ja han restat cadavres
mólts d'aquells que 'ls han tastat.

AGNA. ¡Válgam la Verge gloriosa!

PERE. ¡Válgans la Verge y los sants!

CLIMENT. (Moro... ¡Se me'n vá la vida!)

DANIEL. ¡S'ha vist may cop més mortall!

COMTE. A viat s'ha sabut la causa
d'un procedir tant malvat.
Diu que, pensant ja fa días
molts forners del arrabal
qu'en venint naus de Sicilia
lo poble 'ls pendría 'l pá,
van ab los d'aquí juntarse,
y, per castigá'als ma'vats,
van posá'á n'al pá matzinas
quan van arribar las naus.

PERE. Mes no n'hi há á n'als pans de casa.
Jo vaig portá'á moldre 'l blat,
jo he vist passar la farina,
jo'l vaig veure'á dins pastar. .

ESCENA XVII

Los mateixos, JANOT, MARIAGNA.

JANOT. Y jo sé que á n'al pá nostre
no hi ha rés per fé'á rés mal.

MARIAG. Ben dit, Jan, si tu no ho deyas
també jo ho hagués jurat.

JANOT. Que hi debía ser no ho nego.

MARIAG. Pero jo ho vaig destorbar.

JANOT. Y á n'al jutge real la prova
jo'n puch dar quan vingui'í cas.

(*Al sentir aixó, Climent, s'espanta de que pugua fracassar
sa venjansa.*)

PERE. ¡Oh! Tantas mercés, Mariagna.

AGNA. ¡ Sempre 'ls dos tan bons y lleals!

DANIEL. Cregui 'l senyor Comte d'Óris,
qu'á n'aquí 'l crim may ha entrat.

JANOT. Ni per delatá 'als infames
que 'ns han volgut fer tant mal.

(Mirant ab intent á Climent.)

CLIMENT. (¡ Oh! ¡ Quina suspita!.. ¡ Espérat!
Espérat vida.. un instant.)

COMTE. Está bé; 'm complau l'aspecte
que en tots veig de franchs y lleals;
mes lo senyor rey ordena,
per probar si hi há á n'als pans
las matzinas que 's suposan
qu'ab mal intent s'hi han posat,
una proba tan senzilla
que per ré us deu doná'esglay.

PERE. Diguéu vos quina es la proba.

(Lo Comte fá avansar á n'als patges que duhen las assafatas ab trossos de pá cuberts ab toballóns:)

COMTE. Cada forn té 'ls pans marcats:
á n'als vostres hi ha la marca
qu'á n'aquí 's té per senyal; *(Los destapa.)*
tasteune un, y, si re us passa
un cop ja l'haguéu tastat,
quedareu á n'al forn lliure
en nom de sa altesa real.

PERE. ¿ Y sino?

COMTE. Sino, tiñch ordre
de portáus encadenat.

PERE. Déumen un.

*(Avansa resoltament. Tothom s'espanta del perill que pot
correr mirant á Climent, y Agna María, diu:)*

AGNA. ¡ Oh! ¡ No; may, pare!

DANIEL. ¡ No per Déu, nostramó!

JANOT. ¿ Y qu'hi há?

¿ No us dich jo que no hi ha mácula?

AGNA. ¿ Y si un vil, per un etsart
nos hagués trahit?

*(Mirant recelosa á Climent. Aquest aixecantse ab molt tre-
ball y anant cap als patges, diu:)*

CLIMENT. No ho cregas...

jo tant sé que cap mal hi ha,
que... mira. . ¿ Veus? ¡ Oh!..

*(Pren un bocí de pá, lo tasta, y al punt cau mortalment
ferit.)*

PERE. ¿Qué passa?
CLIMENT. ¡Agnal...
AGNA. (¿Que tens?) (Correnthi.)
CLIMENT. (Morint.) (¡M'he venjat!)
PERE. ¡Oh! ¡Mort!
DANIEL. ¡Mort!
AGNA. ¡Reyna dels ángels!
COMTE. Portéu lo forné' al palau.
POBLE. ¡Mori! ¡Mori!
AGNA. ¡Oh! No. ¡Espereuvos;
no eixtu senyor per pietat.
¡Lo poble matará al pare!
COMTE. (¡Oh! Aquesta veu... son semblant...
Lo dol que 'm causa 'l plor d'ella!...)
POBLE. ¡Mori! ¡Mori! (Veus que ja son á la porta.)
AGNA. ¡Oh! ¡Per pietat!
COMTE. No tingas por; jo l'amparo
contra tothom.

ESCENA ULTIMA

Los mateixos, ROIG, Poble.

ROIG. ¡Mori!
COMTE. ¿Qü'hi há?
¿Qui té de morir quan poso
jo en nom de sa altesa real,
pres á n'al forner?
ROIG. Nosaltres
no aném contra del rey may;
venim perque aquí s'amaga
un dels qu'acaparan blat.
(Fanot, preparantse ja per lo que veu, se'n vá al costat de
la boca del forn.)
DANIEL. Mentíu; heu seguit la casa
y en lloch l'heu trovat.
ROIG. L'engany
vos ha valgut sols un rato
y ara tot ho sabém ja.
Ja he vist jo aquella feixina
ficarla al forn sospitant.
Minyons, es al forn; que mori.
JANOT. ¿Al forn dihéu? ¡Miréu!
(L'obra y aparetx lo forn encés; los homes retrocedeixen
horrorisats. Agna María, espantada hi corre.)

- TOTS. ¡Ah!
AGNA. ¡Ah!
¡Pare de la meva vida!...
PERE. ¡Son pare, diu!... (Horrorisat.)
AGNA. ¡Sort fatal!...
(Cau desmayada davant del forn.)
COMTE. (¡Son pare diu del que's crema!...)
PERE. ¡Qué passa, Déu de pietat!
(Quadro. Climent mort a terra. Agna Maria extesa al davant del forn Los soldats voltant al forner per endursel; aquest, sorprés y dubtant de si lo que veu es un desvari. Lo Camarlench fortament emocionat. Tots los demás horrorisats de las potentas flamaradas del forn.)

FI DEL ACTE SEGON.

ACTE TERCER

La mateixa decoració. De la primera porta de la dreta n'ix lo resplandor que se suposa ser dels llums que voltan al cadavre de Climent.

ESCENA PRIMERA

JANOT, MARIAGNA.

JANOT.   ¿Es dir que mentr'hi estat fora
no ha passat re?

MARIAG.   Re.

JANOT.   ¿Donchs, jo
porto un pap!...

MARIAG.   ¡Ah! ¿Si? Aixó es bo.

JANOT.   He sapigut jo en mitj' hora
més ara sortint, que vos
trapassejant tot un més.

MARIAG.   Vaja, donchs; vejam. ¿Y qu'es?
Parla y no siguis calmós.

JANOT.   Tot seguit que'l gran senyor
Camarlench aquí ha deixat
al nostramo y se'n ha anat,
jo m'he vist aquí ab l'horror
d'aquest mort y extés á terra.

MARIAG.   ¡Y tal! ¡Ma fá una fredat!
¿Perqué no l'han enterrat?

JANOT.   No pot ser: no se'ls enterra
ni se'ls toca may per re,
més qu'aquí sigui un tronch d'abre,
fins qu'hagi alsat lo cadavre

- la justicia.
- MARIAG.   ¡ Bo! ¿ Y per qué?
- JANOT.   ¡ No us ho he dit! Perque així ho mana
la justicia.
- MARIAG.   ¡ Ah! Bé; endevan .
Jo li he he posat mentrestant
llántia y Cristo á la barana,
y l'havém deixat allí,
si no ben amortallat,
sobre un bayart estirat.
Déu lo tinga al cel. Per mí...
- JANOT.   ¡ Miréuvos qu'es molt de dóna!
¿ Donchs que no'm deixéu dir re?
- MARIAG.   Parla.
- JANOT.   Jo he surtit perque
tenint la sortida bona
del furat que vaig fé'al forn,
ja se qu'ixo ab llibertat;
mes lo forn segueix guardat
ab soldats per tot l'entorn.
He surtit, donchs; y, als pochos passos,
ja un conegut méu m'ha dit
que'l rebombori ha cedit
y que'l butxi ja fá'ls llassos.
Aixis qu' ho he sapigut
ja rés m'ha donat treball,
y cap á ca'l juéu del Call
me'n hi anat tot resolut.
¡ Pobre home! L'han saquejat,
li han fet la casa un caliu,
y sort que l'han deixat viu.
- MARIAG.   ¿ Qué'm dius?
- PERE.   Sí; tot li han robat.
- MARIAG.   Fort: vá sé'l cástich de Déu
d'haverme enganyat á mi;
quan jo vaig anarhi ahí'
y li vaig dir l'esglay méu,
ell, en lloch de dir qu'alló
no més feya endormiscar,
sabent qu'era per matar,
avisantme bé d'aixó
del amo y tots los del forn.
me podia dir:—Trenquéu
l'ampolla y l'amo aviséu
perque vos pot dá'un trastorn.

JANOT. Ja va fer per evitarlo
tot lo que podia fé'.
Deixéuho está' ab lo que sé
tinch jo un secret, si vull darlo,
que puch salvá' á n'al nostramo
y á tots los que som aquí;
sino qu'ara no'l vull dí'
perque ab las manyas que'm tramo,
vull que s'aclareixi avans
tot l'enredo d'aquí'l forn,
¡que ja us dich qu'es un trastorn!

MARIAG. ¿Un trastorn?

JANOT. ¡Oh! Y dels més grans.
per xó no haig de dí'l secret
que no s'hagi aixó aclarit.
¿No vau repará ahir nit
que quan ja anava á ser tret
lo nostramo pe'ls soldats
al haver mort lo bribó,
tot d'un cop entrá'l Patró
deixantnos aquí parats!

MARIAG. Sí

JANOT. Donchs, bé; 'l Patró, allavoras,
veyent del nostramo 'l plor;
se va treure'un joyell d'or
que té perlas per las voras,
va presentá' aquella joya
a n'al senyor Camarlench,
y ab aixó, segons comprench,
va salvá' al amo y la noya
perque 'l Camarlench, mostrand
que per 'lló'ls portava lley,
se'n vá aná' á demaná'l rey
lo perdò qu'esperém tant.
Pero no'l voldrá nostramo
si no sab qu'es tot aixó,
y aixó es lo que sabré jo
ab la manya que jo'm tramo
de no volé'dí'l secret
fins que tot s'hagi aclarit.
Ab aixó ja ho heu sentit;
ánimo y guanyém lo plet.

MARIAG. Bé. ¿Y donchs y ara, qu'hem fer?

JANOT. Ara callar sobre tot.
No diguéu de rés ni un mot

- á ningú, si es que pot ser,
y penséu que, ¡si's sabia
que vos convinguda ab mi
vau posar l'ampolla allí
per mirar si ell ne beuria l...
MARIAG. Rés, donchs fora; seré muda.
JANOT. Just; no diguéu rés, callém,
y jo crech que'ns salvarém,
tenint del Patró l'ajuda.
Féuho A mi'l que m'encaparra
més que tot, si's descubris,
es que jo, penjat aixís, *(Pe'l coll.)*
semblaria un rahim de parra.
MARIAG. ¡Jesús! ¡Sant March! ¡Santa Creu!
¡Déu nos en quart!
JANOT. ¡Sobre tot
Mariagna!.. *(Senyalant boca closa.)*
MARIAG. ¡Y ara! Ni un mot.
JANOT. ¡Per l'amor de Déu, penséu
que faríau una fila!..
MARIAG. ¡Calla, boig!
JANOT. ¡Oh! Y vos... penjada;
tan vella y tan arrugada,
ab aquell fil, com s'estila,
semblariau una pansa.
MARIAG. ¡Calla't dich, si vols callar!
(Vénen.)
JANOT. *(Donchs, dissimular;*
y, sobretot, féu la gansa)

ESCENA II

Los mateixos DANIEL.

- DANIEL. ¡Hola! ¿Sóu vosaltres dos?
(S'assenta trist,)
MARIAG. Sí... jo y aquest que parlavam
sobres... de quan nos casa'am.
JANOT. La cansó dal enfadós.
MARIAG. ¡Oh! ¡Enfadós!. . És que ja fá
disset anys qu'ho vas prometre.
JANOT. Y ho tinch al peu de la lletra.
MARIAG. ¿Tu?
JANOT. Y nigú ho desmentirá.
Ja us vaig dir que'm casaria

lo día que 'm vingués bé.

MARIAG. ¿Y aixó quan será?

JANOT. No ho sé

Vós espereréu aquest dia.

(*Se'n va.*)

ESCENA III

MARIAGNA, DANIEL.

MARIAG. ¿L'has sentit? ¿L'has sentit ara?

¿Jo m'he quedat feta un gel!

DANIEL. ¿Y deixeu-lo estar, beneyta!

¿No veyéu que 's diverteix?

¿A que vé pensá', infelissos,
en si aixó lograr podréu,
quan hi ha aquí'prop un cadavre

en un llit de mort extés,

davant d'un Cristo y la llántia

que 's reflecta en los ulls séus,

com foch de la flama eterna

que 'l deurá cremá' al infern?

¿A que vé pensá', infelissos,

en si aixó lograr podréu,

quan sabéu qu'estem ansiosos

y ab lo congojós rezel

de que potser ja 'l patíbul

fá alsá á fora 'l Camarlench

perque lo butxí'ns hi penji

per matzinadors del rey?

MARIAG. ¿Y ara, plaga, que somias?

DANIEL. Tant de bó'l somni fos cert.

Jo á nit l'he tingut, Mariagna.

¿No he vist may torment més cruel!

¿Oh! No se perque 'l méu cor

ja, veyentla 'l primer día:

—Sí, 'm va dí', es l'Agna María
robadora del amor.

No li possis amor, neci,

perque quan li haurás posat

trovarás sols, desdixat,

per premi d'ell, lo despreci.—

Y sempre ab aquest rezel

l'hi estimada nit y dia,

com qui essent ja á l'agonía

tem que li pendrán lo cel.

Y sempre m'ha dit lo cor
que'l volerla era ximplesa
perque li he vist sempre altesa
per séure'en cadira d'or.
Y he temut que quan lo dia
vingués de pujá'al altar,
y hagués jo de preguntar
qui era aquesta Agna María,
m'han de dir com la cansó,
robantme tota esperansa,
qu'es filla del rey de Fransa. —
Y, tant ho tem ma passió,
que ni la goso á tocar
ni á mirarla quasi goso,
y el sacrifici m'imposo
de no volé'averiguar,
perque temo, al sabató
trovarli, quan jo me'l miri,
juntas las tres flors del liri
y las armas d'Aragó.

MARIAG. ¡Bahl ¡Bal ¡Aném; aixó es desvari!
¿Qué no ho véus qu'ets boig, beneyt?

DANIEL. Si ho só, donchs, ¿qu'es lo que passa
qu'á n'aquí á tothom sorprén?

MARIAG. Sí; pero...

DANIEL. ¿Com es qu'ahí'vespre
quan va entrá'aquí'l Camarlench,
quan va entrá'rabiós lo poble
y va véure'l forn encés?...
¿No recordéu lo crit d'ella
com va ferlo y quin va ser?
—¡Pare de la meva vida!—
va cridá á n'al Patró.

MARIAG. ¡Vés!

¿A n'al Patró va cridarho?

¡Y ara, poch enteniment!

DANIEL. A n'al Patró; jo ho vaig véurer..

MARIAG. Ella alló ho va dir creyent
qu'era l'amo'l que's cremava
á dintre del forn encés.

DANIEL. No; perque allavors nostramo
era al davant d'ella, y sé
qu'ella, igual que tots, sabia
que'l qu'era á n'al forn ruhent
era'l Patró!

MARIAG.
DANIEL.

¡Oy!
Llavoras,
sens voler ella'l secret
va dí'á tots, que jo ja veyá
suspitantlo fá molt temps;
y aixó no'm va dar cap pena,
aixó'm va posar content;
pero'l que'm trosseja l'ànima.
lo que m'umpla de rezel
es qu'aquí'l Patró, ab tó serio
va rependre al Camarlench,
qu'ab los seus secrets atura
fin's la justicia del rey,
y que temo qu'aquest home,
pe'l que sento y pe'l que veig,
es un gran senyor, qu'un día,
descubrint clar lo nom séu,
tancarà ab portas de bronze
la esperansa del méu cel.

ESCENA IV

Los mateixos, PERE ANTON.

PERE. No las tancaré.

MARIAG. (¡Nostramo!)

DANIEL. ¿M'heu sentit?

PERE. Tot ho he sentit.

De vos, sobre'l qu'ell ha dit,
lo secret vos ne reclamo,
y surtíu.

MARIAG. Mes.

PERE. No's replica
quan l'amo mana.

MARIAG. Está bé.

(¿Mes, y als soldats, que'ls diré?

¿Vóléu que jo, fent la rica,

probi si'ls compro, ab promesas

de riquesas?)

(*Apart á Pere Antón.*)

PERE.

No; ara anéu.

MARIAG. ¿No? Donchs, bé; ja m'ho diréu.

(*Se'n vá.*)

ESCENA V

DANIEL., PERE ANTON.

- PERE.   ¡Maleheixi Déu las riquesas!
Per las del Patró de nau
estém en un mar de plor.
- DANIEL.   Per ellas jo perdo un cor
qu'era ja del meu esclau
- PERE.   No'l perdrás; la meva vida
si acás avans jo perdré,
perque 'l que sabs .. no pot sé';
es un deliri, es mentida.
- DANIEL.   Y ab tot ja ho havéu sentit
Quan ella ha vist, espantada,
la potenta flama:ada
á dins del forn enrojit,
ab crit arrancat del cor,
ha dit de dolor transida:
— ¡Pare de la meva vida!
- PERE.   ¡No sé com no he caigut mort!
Com un regalim de glas
per tot mi corre hi sentit;
no ha cabut lo cor al pit
que hi batía sens compás
com quan al damunt la enclusa
lo ferré'apressa 'l fornal.
Aquí malls, aquí fornal,
d'un foch del infern qu'abrussa
m'he sentit, y... si; no m'erro:
quan ab l'ira qu'he sentit
no s'han obert cap y pit
es que son de bronze ó ferro.
Ferro, sí; no ser humá;
á no serho, n'estich cert;
lo meu cap s'hauría obert
com lo cráter d'un volcá.
- DANIEL.   ¿Y allavoras qu'heu fet?
- PERE.   Rés.
Derramant á mars lo plor
me sentía encara 'l cor
dins de tant dolor sorprés.
Veya á l'un cantó horrorosa
la força que's deu alsar,
y crech qu'ell nos pot salvar

d'aquesta mort afrentosa.
Veya á l'altre part la vida
pe'l Patró de nau salvada,
y, com qu'és tan estimada,
hasta'm tentava envilida.
Pero aixó era en la foscó
y las ombras de la nit.
Quan del mar lo sol ha eixit,
tal volta ab menos rojor
que la que ja havia encés
en mi la vergonya, l'ira
del que desonrat se mira
no ha volgut ja entendre'rés.
Com si ab tot estés en guerra,
tot creya que'm refusava,
y, avergonyit, ni gosava
á alzar la vista de terra.
Veya 'ls qu'han sentit aquí
com ella á n'ell li ha dit pare,
y no sé perque desd'ara
ja 'ls veig burlantse de mi.
Recordo lo qu'era hermosa
la pobra morta, veig qu'ell
me val sempre en tot flagell,
y aquesta idea horroso-a
me porta ferm á esclatar
y á volerho saber tot;
tot sense faltar ni un mot.
No'm fá ré á la forca anar
ni'm fá re cap desconsol,
peró vull mori'áb la fé
de que, honrat y ab front seré,
miro frente á frente al sol.

DANIEL. ¡Oh! Sí, sí; y per ben lograrho
compteu, Pere Antón, ab mí.

PERE. Veig que vé ella cap aquí,
párlahi, jo vaig á escoltarho.

ESCENA VI

DANIEL, PERE ANTÓN, AGNA MARÍA.—Pere Antón
queda mitj amagat darrera la columna per escoltar. Agna
María no'l veu.

AGNA. ¿Se'n vá'l pare?

DANIEL. Sí; vá a veurer

si parla al Patró de nau;
 quedat tu aquí ab mí, si't plau,
 y mirem si en clá's pot treurer
 tot lo qu'ha passat aquí,
 perque creume, Agna María,
 aixó ja es una agonía,
 aixó es pitjor que morir.

AGNA. — Ni entench ja com no só morta
 ab tant patir y ab tant plor,
 ni entench de que pot sé'l cor
 que pateix tant y ho soporta.
 ¡Oh! Estém voltats de vilesas,
 estém voltats de traydors,
 y aquest Patró'ls meus dolors
 ha dut aquí ab sas riquesas.
 El! deya, aixugant mos plors:
 — No ploris, Agna María,
 t'haig de trová'un nuvi un día
 més maco qu'un pom de flors.—
 Y jo, qu'aixó li escoltava,
 mimbrar sentía'l dolor,
 y may, may que'l séu amor
 fós mal amor suspitava.
 Mes lo pare'l va observar
 y me'n va vení'á advertir;
 jo no me'n vaig persuadir,
 però alerta'm vaig posar,
 fins qu'ahir... ahir nit era:
 tots érau de casa fóra
 y jo estava feya un'hora
 sola, y ab la són primera
 de la que s'abat rendida
 per tant dolor com probava;
 dormía, y, ab tot, estava
 més desperta que dormida.
 Tot se veu quan aixó passa
 y no's pert ni sols un mot;
 jo ho veyá y sentía tot
 com á través d'una glassa.
 Allavors la lluna, trista
 entrava pe'l finestral,
 y el Patró com ser ideal
 se presentava á ma vista.
 Y jo, mirantlo, somreya,
 y ell, veyentme, avansava,

y, quan menos me pensava
y més somrisent lo veyà,
de cop sento en lo meu rostre
una besada.

DANIEL.

¡Oh!

AGNA.

D'horror

me vaig despertá, y l'honor
vaig veure'állí y l'amor nostre:
Com una cerva ferida
vaig fé'un salt enrera, y ell,
veyent ja vení'un flagell,
va dir;—No; cálmate, ma vida.—

DANIEL.

¡Infame!

AGNA.

¡Surtú d'aquí,
vaig dir, d'irritada, boja,
y de pó'y vergonya roja,
surtú!

DANIEL.

¿Y ell?

AGNA.

—Calla, 'm va dí,

Jo t'estimo y no t'hi ofés
ab lo bes que t'he dat ara;
t'he vist recordant ta mare,
ha estat de pare'l meu bés.—

DANIEL.

¿Y't va dí?

AGNA.

Y hem va pregar
y un altre bes me va fer.

DANIEL.

¡Oh, acabal ..

AGNA.

'M va satisfacer,

Al méu recort va portar
una platxa deliciosa,
y al horisó una mar blava
ahont una mare hi anava
tan infelís com hermosa.
Me va dir que'l que tothom
creya aquí que m'era pare,
no ho es, y que de la mare
tampoch duya ab drét lo nom.
Aixó'ní va dir, y al moment
sobre un Cristo 'm feu jurar
que may del món revelar
debia'l méu naixament:
Y jó'l jurament cumplia,
y á n'ell com pare estimava,
y á ningú nat revelava
lo secret que coneixía.

Pero va arribar l' instant
en que 'l poble, de retorn
va véure' arbolarse 'l forn
y jo... boja... delirant,
al pensar qu'era dins ell,
vaig cridá ab veu affigida:
— ¡ Pare de la meva vida!... —
¡ Ay! Se 'm va girá 'l cervell
y 'm vaig senti' un fret de mort:
¿ Quí es que veu entre la flama
á n' al que li es pare, y l' ama,
y no l lensa un crit del cor?
Per xó jo, al dolor rendida,
vaig llensál, y hem desmayava,
y encara aquí 'l cor cridava:
— ¡ Pare de la meva vida!

ESCENA VII

Los mateixos, y PERE ANTON.

- PERE. ¡ Y per mi, que de cert ho era,
no vas tenir compassió!
- AGNA. ¡ Oh! ¡ Perdó, pare, perdó!
Teniu rahó; tinch cor de fera.
Matéume puig teniu rahó.
- PERE. ¡ Que 't mati, desventurada!
¿ Vols que 'm mati á mi mateix?
¡ Si ets la perla més preuhada
d' aquella joia estimada
que 'm va da un cor per escreix,
qué 't puch jo fer... desgraciada!
- DANIEL. ¡ Calméuvos, per Déu, nostramol!
- PERE. ¿ Com vols que 'm pugua calmar
si veig qu' estimant m' infamo,
y que, per desdixta, jo amo
al fruit que 'm vá deshonrar
d' aquell contra qui m' esclamo?
- AGNA. ¡ Oh! No, pare; may; ilenséu
la idea del cap enfora:
vos sóu honrat y ho veuréu;
vos teniu 'l honra com preu
del cástich qu' aquest cor plora
no més perque vos ploréu.
- PERE. Parla.
- AGNA. Quan, la nit entrada,

lo Patró á veürerm'ha anat,
m'ha dit:--¿Qu'has fet desgraciada?
Tu á ta mare has deshonrada,
tu ha ton pare has deshonrat
dihent lo qu'has dit espantada.—

PERE. ¿Y allavoras?

DANIEL. ¿Qu'ha dit ell?

AGNA. Allavors, ab sa mirada
clavada en mi, com l'aucell
la reb de la serp irada,
m'ha dit.— ¡Vés, vés, desgraciada!
Ton pare es lo pobre vell.
Jo, volent ferte ditxosa,
t'hi enganyat y t'he mentit,
perque tu ets la pranda hermosa
d'aquella dóna amorosa
que jo no he dat al olvit
y que ja en lo cel reposa,
Si tu haguésses ben callat
lo secret que jo vaig dirte,
potsé'ns hauriam salvat;
ara sols puch compadirte
ara sols puch oferirte
la meva pura amistat

PERE. ¿Y no enténs tu aquesta trama?

DANIEL. ¿Y no l'heu entesa vos?

PERE. ¡Se'n desdin perque m'infama!

DANIEL. ¡No; no es á la morta qu'ama;
es d'ella de qui amorós
vol amor y amor reclama!

PERE. ¿Vols dir?

AGNA. Sí pare; en Daniel
ho sent al cor y ho encerta,
y jo tinch igual rezel;
ell me mira com qui al cel
mira una estrella cuberta
detrás de transparent vel.
Sí; es amor que sent. ¡Oh! Sí.
¡Y miréu quin ha de ser
que, quan l'ha espressat aquí
de pare volentlo fer,
sent lo vostre verdader,
l'ha vensut triufant en mí

PERE. L'ha vensut, perque á la necia
vanitat, que ja't domina,

donava ell lo qu'ella aprecia;
perque't duya anells de Grecia,
telas ricas de Mesina,
y brodats d'or de Venecia.
Perque al fi ets dona, y la dona
sent més fondo'l drinch del or,
si á dins del séu cor ressona,
que la paraula més bona
y el crit més surtit del cor,
y el foch d'amor que'ns abona.
¡ Oh! La sanch, qu'aquí acut tota,
fa bullí'l cor com fornal,
resina encesa hi degota,
y lo cap pensaments brota,
ruhents tots pe'l foch mortal
del forn que del front duch sota.
Per un cantó, 'l desengany
d'haberte vist filla ingrata;
per altre cantó, l'afany
fort, inmensurable, estrany,
de matá'y saber si mata
l'home honrat venjant just dany.
Per un cantó, lo recort
d'una esposa idolatrada,
tota bondat, tota cor;
y, per altre, 'l rezel fort
de pensar si, deshonrada,
ha estat vergonyós mon plor.
¡ Oh! ¡ Lo dupte!... ¡ La suspita!
¡ Aquest foch que'l seny detura
perque eli probas necessita!
¡ A son ay, quan ell s'irrita,
no basta una sepultura,
y l'umplím, mentre's medita,
ab llágrimas d'amargura
dei cor, qu'anhelant palpita!
¡ Deixéume, donchs, meditar
y pensar lo qu'haig de fer,
perque... si'm deixés portar
de la onada d'aquest mar
de sanch, que duch presoner
á n'al cor, que'm va esclatar!...
¡ No sé... no sé, á tas miradas,
si las mevas, ab rubor,
dech clavá' a terra abaixadas;

si t'haig de me já' á besadas,
ó si, fruyt d'un vil amor,
t' haig de matá' á destraladas,
per venjá' en tu'l meu honor!

(*S'en vá desalentat.*)

ESCENA VIII

DANIEL, AGNA MARÍA.

DANIEL. ¡Oh! ¡M'espanta en ell tal ira
perque may li he vista igual!

AGNA. Ves ab ell y cálmal prompte
mentres jo aquí veig que's fá.

DAMIEL. Fés lo que t'he dit. Ab pressa
n'hem parlat ja jo y en Jan,
De las guardias que'l forn voltan
las d'aquí's mostran venals.
Mentres jo calmo al teu pare,
veyas com las pots comprar,
y, ab diners que duré, y joyas
que tots los del forn durán,
junt ab lo que tu ja tingas,
potser nos podrém salvar.

AGNA. ¡Oh! Vés, y que'l cel t'ajudi.

DANIEL. Al qui es bó, no'l deixa may.

(*S'en vá.*)

ESCENA IX

AGNA MARIA.

¡No'l deixa may! ¿Donchs aixís
es qu'aquí som tots malvafs
y al intern ja condemnats
estém en vida? Es precis.
¡Si el cel, com un sant avís,
ha extés sobre aquesta casa
la encesa candenta brasa
que'ns crema á tots, bé hi deu pendre
perque es que, volentla cendra,
lo foch del intern l'arrasa!
L'infern, sí; l'infern á fóra
y l'infern á dins del cor.
Llágrimas de fel te'l plor
que'l méu cor esgrunat plora.
Mort y extés aquí á la vora
hi há un home que'm vá estimar;

jo á mort lo vaig sentenciar
per ser bona y per sé'honrada,
y ara hem trovo condemnada
per lo bé que vaig obrar.
Condemnada; sí; la vida
condemnada á lluitar tinch,
y quan á malehir vinch
me poso á resá' eternida.
D'ell es la mortal ferida
que'l cor nos fa sanguejar;
y ab tot jo no 'l puch odiar;
per mi ha mort, y amor l'abona,
que may aborreix la dóna
á qui amor li vá jurar.
Y no es amor lo que sento
per qui m'ha causat tant dany,
es un sentiment estrany
ab que jo, cruel, m'atormento.
Es que, quan odiarlo intento
m'entra al cor, desde l'instant
en que per amarme tant
nos ha obert aquest abim,
y quan més gran veig son crim,
veig lo séu amor més gran.
¡Oh! Ert... glassat com un mábre,
pensant quant me va estimar
m'ha senblat que'l méu mirar
donava vida al cadavre.
Quan la mort vá ajeure l'abre
de sa existencia... per mi,
perque li vaig negá' un sí,
lo vá ajeure' cruel é impía,
y aixó, de nit ni de dia,
¡ja no m'ho arrenco d'aquí!
Me penso ser la culpable
fins de los crims qu'ell ha fet,
y hem veig jo l'impuls secret
de sa venjansa espantable.
¡Oh! No; may; ta ira implacable
ha de finir sols ma historia.
Jo... no més jo es just que moria,
esprit d'amor condemnat;
suspés, per havé' éstimat,
entre l'infern y la gloria.
Per tot dessota aquest sostre

(*Del cor.*)

tot alé miro voltantme
y en l'ayre 'l sento, donantme
besadas de foch al rostre.
Gelós foll del amor nostre
per no véurerl vas morir.
Donchs vaig... sí... Li vaig á dir
qu'estronqui aquí l'amargura,
y jo ab ell, la sepultura
que Déu li ha dat, vull partir.

(Se'n vá entrant á la cambra del mort.)

ESCENA X

DANIEL, JANOT.

- DANIEL. Tot en vá; la gota d'aygua
diu que forada'l penyal;
quan ha dit que no nostramo,
rés del mon l'ablanda may.
- JANOT. Vina ab mí; no hi ha esperansa
si no ab lo que jo he pensat:
vina ab mí, y veurás com logro
lo que ningú logrará.
- DANIEL. Pero, ¿y si'l Patró s'hi oposa
y aixó'ns dú algún mal etsar?
- JANOT. Lo patró sab ja'l méu medi
y també l'aproba.
- DANIEL. Vaig...
- Peró...
- JANOT. Digas.
- DANIEL. Al contrari;
si'l Patró es qui l'ha aprobat,
jo no dech per rés seguirlo;
aquest home enclou, estrany,
un misteri que m'espanta...
- JANOT. Aquest home es per mi honrat,
y jo crech en lo qu'ell digui
com si m'ho digués un sant.

ESCENA XI

Los mateixos, PATRÓ, aviat, PERE ANTON.

PATRÓ. Mil mercés pe'l teu concepte,
mil mercés; tu no ets ingrát.

DANIEL. (¡ Ah! 'L Patró.)

JANOT. ¡ Ell!

PATRÓ. Fés, si't plau,

lo que'n Jan ja fer volia,

y acabéu vostra agonía

creyent ai Patró de nau.

Anéusen, vé aquí son pare,

y aquí'ls dos no podéu ser.

PERE. No; perque jo só'l primer.

DANIEL. ¡ Oh, ajudans tu, santa mare!

(*Se'n van Daniel y Janot.*)

PATRÓ. Ja estém sols; diguéu que us passa.

PERE. Un trastorn, Patró, tan fort,

que desd'ahí'l fret de la mort

per tot mi corre, y hem glassa

la sanch concentrada al cor.

PATRÓ. Anéu dihent.

PERE. Prompte está dit,

com serà prompte venjat.

¿ Qué va sé'l crit escapat

de ma filla, aquí, ahir nit,

quan lo poble vá havé'entrat?

— ¡ Pare de la méva vida! —

vá sé'l clam del séu trastorn,

quan va veure'encés lo forn.

¿ Per qué es que pare vos crida

quan la mort hi ha al vostre entorn?

PATRÓ. Perque jo vaig dirli qu'ho era

sense que sigues vritat.

PERE. ¿ Sou llavors un insensat?

PATRÓ. No; só un home honrat, qu'espera

cumplí'un encárrech sagrat.

PERE. ¿ D'un mort?

PATRÓ. D'una morta.

PERE. ¿ Y d'ella

no sabré jo'l nom?

PATRÓ. May.

PERE. ¿ May?

Era casada ó donzella?

PATRÓ. No'm féu dí', amargant ma estrella,

res de lo qu'es mon esglay.

Vaig mentir, y vaig mentir

perque vaig compendrer jo

qu'era forsos alló dir,

ó d'aquí com vil surtir

sent jo honrat, y digne, y bo.
Li vaig dir que li era pare,
per poderme aquí quedar
á salvarvos com faig ara
mes jo us juro que sa mare
vostre nom pur vá guardar.

PERE. Per xó qu'ho crech es qu'estich
en mar de duptes perdut,
y el cor me bat ab fatich,
puig d'una us veig bon amich
y amich fals sense virtut.
Tinch por qu'he purdut l'honor,
y perque no ho sé sóu viu,
perqu, si us cregués traydor...
com l'altre deshonorador,
fórau ja cendra ó caliu.

PATRÓ. ¿L'altre heu dit?

PERE. Es una historia
que se'n pot fé una rondalla.

PATRÓ. ¿Y no'n podéu fer memoria?

PERE. ¿Perqué no, si ara es ma gloria?

PATRÓ. ¿Y fóu?..

PERE. Vingué d'una rialla.

La méva dóna era morta;
jo era viudo feya un any;
lo vehinat, si era á la porta,
somreya d'un modó estrany.
Jo, per més que la gent reya,
no entenia perque ho feya.

Fins que un jorn
vaig senti' ab una riallada:
— ¡ Ah, ah, ah! ¡ Quina jugada,
pobre Pere Anton del torn!

Com una feixina encesa
vaig sentirme cremá 'l cor;
vaig quedar mut de sorpresa,
y hem vá escaldá 'ls ulls lo plor.
— ¡ Oh! vaig dí', al últim m'ho diuhen;
ara entench perqué se'n riuhen.—

Y, al entorn,
sempre ohia ab la riallada:
— ¡ Ah, ah, ah! ¡ Quina passada,
pobre Pere Anton del forn!

Vaig voler venjar l'afronta,
y hem vaig haver d'enginyar;
may falta á n'al mon qui conta
lo que'ns pot martiritsar:
Ma muller vá ser honrada,
per un vil no fou lograda,
y, al entorn,
venjatiu de sa fermesa,
se'n venjá, 'l vil, ab baixesa,
deshonrant lo nom del forn.

—
Jo, al saberho, vaig comprendre'
qui m'havia disfamat;
ab las midas que vaig pendre',
vaig portarlo aquí enganyat.
Un cop dins, tancant la porta:
— ¡ Té; vaig dir, venjo á la morta! —
Y, al entorn,
ressonava ab ma riallada:
— ¡ Ah, ah, ahl ¡ Quina passada
la d'en Pere Anton del forn! —

—
Després d'una estona, á terra
hi havia un punyal sagnós..
Un mort que ningú l'enterra,
si no 's veu, es que s'ha fós...
Lo forn, encés, s'arbolava...
lo pí, vert, hi espatgava...
Y, al entorn,
ressonava ab ma riallada:
— ¡ Ah, ah, ah ! ¡ Quina jugada
la d'en Pere Anton de l forn!

—
Quan vá ser cendra la brassa,
ja tothom tenia 'l pá;
passant jo per cada casa,
¿ quí es que 'm mira y no riurá?
Mes jo que dinant los veyá:
— ¿ Qué vos sembla 'l pá? — 'ls hi deya
tot passant.
— Qu' es torrat y que 'ns agrada.
— ¡ Donchs l'ha cuyt la flamarada
d'alló... qu'us fa riure' tant! —

—
D'allavors honra per vendre'

tinch, y en dono per favor.
Jo, dan un grapat de cendra,
ja puch dir que dono honor.
La veig pura, com veig fina,
molta, y blanca la farina
per lo entorn,
y vaig dihent ab ma riallada:
—¡ Ah, ah, ah! ¡ Quina jugada
la d'en Pere Antón del forn!—

Quan á cástich l'honra'ns crida,
no h em d'esperá'l foch etern;
un forner ja pot en vida
dar las penas del infern.
Ret ornéu, donchs, ma honradesa,
ó m oríu, avans qu' ofesa,
per l' entorn,
diga'l poble ab sa riallada:
—¡ Ah, ah, ah! ¡ Quina passada,
pobre Pere Antón del forn!—

- PATRÓ. Vos diréu com retornarla
puch, á qui no la he prés may.
- PERE. Vos, si acás, que vau robarla,
me diréu si podéu darla
com era ans y ab curt espay.
- PATRÓ. Forner, l'honor vos cegava.
Lo crit qu'ella vá llensá'
ningú sab si ella'l llensava
pel qui creya que's cremava,
ó per vos, qu'erau allá.
Mes siga com vulga, l'hora
ha arriuat de donar fí
á lo que'l méu cor deplora;
lo que jo digui aquí fora
sentiuho vos desde allí.
Si jo us puch a tots salvar
sens avuy dar mon secret,
creguéu que no l'haig de dar;
mes, si l'arrivo á explicar,
també per vos será tret.
Guardéu, donchs, l'odi en lo cor.
Aixís, si algú us ha faltat
y aquí us han dut dol y plor,
sabréu bé llavors, per mor

de quina falta es estat.
PERE. ¿Llavors, donchs? . *(Sospitant)*
PATRÓ. Morí es curt viatge,
y may m'ha fet por, creguéume.
Desarmat vaig, res m'empatxa.
Dins hi ha l'arma d'abordatge,
si no us satisfaiç, matéume.

ESCENA XII

Los mateixos, un MOSSO.

HOME. Patró de nau.
PATRÓ. ¿Qu'es?
HOME. Demana
lo Camarlench per entrar.
PATRÓ. Pregunta es aquesta vana.
PERE. (¿Es potsé'l Rey qu'aixís mana?)
PATRÓ. Dígali que pot passar. *(Lo mosso se'n vá.)*
Anéu. *(A Fere Antón, senyalantli'l quarto)*
PERE. (Sí... no tinch remey.
¿Cóm tinch de gosá á no créurel,
no estant subjecte á sa lley,
si hasta'l Camarlench del rey
demana permís per véurel) *(Se'n vá.)*
PATRÓ. ¿Confós se'n vá, á fé de Déu!

ESCENA XIII

LO PATRÓ, LO COMTE.

COMTE. Patró de nau, Déu vos guart.
PATRÓ. Massa havéu fet un xich tart.
COMTE. No ha sigut pel voler méu.
PATRÓ. ¿Veníu donchs per lo qu'importa?
COMTE. Y heu de ser breu y al moment,
perque tinch la meva gent
á fora al péu de la porta.
PATRÓ. Més breu que vull no pot ser.
Lo tracte es vidas per joya.
Salvéu á n'ells y á la noya,
y aquí está *(Mostrantli'l collaret.)*
COMTE. *(Pausas llargas.)* Parlém primer.
PATRÓ. ¿Veyéu com jo ja sabia
que sería'l més breu jo?

COMTE. A vos... ¿quí us ha dat aixó?

PATRÓ. Vaig dir que no us ho diria.

COMTE. Vejám donchs, que va succehir
per millor reflexionar.

Jo, al forner per castigar,
prés l'havia de conduhir,
y al ser ja aprop de la porta
per anarla á passá'ab ell,
me mostréu aquest joyell
qu'havia estat. .

PATRÓ. D'una morta.

COMTE. ¿Com ho sabéu?...

(*Volent penetrarli'ls intents.*)

PATRÓ (*Volent desviarlo.*) M'ho vá dir
aquell que me'l vá donar.

COMTE. Joyell qu'á mi'm vá aturar,
molta forsa ha de tenir,
y, més n'ha de tení'encara,
quan vos me vau dir: — Per ell
heu de salvar del flagell
á n'als joves y á n'al pare,
y jo, sens respondre'un mot,
sols deixant lo forn sitiát,
me'n vaig anar disposat
á voléus complaure en tot.

PATRÓ. Certament; joyell qu'així obra,
forza té de talisman.

COMTE. ¿Per saber vos que pot tant
debéu tenir rahons?...

PATRÓ. De sobra.

COMTE. ¿Quínas son?

PATRÓ. La de tenir
aquest anell que vau dar
al fadrí que us vá ajudar
quan vá al poble contenir,
y véurer jo que, grabadas,
té l'anell tres inicials
d'or, enterament iguals
á las tres aquí enllasadas.
Joyós quan aixó vaig véurer,
vaig comptá'ab l'etsar aquet;
y així es; aquest collaret
de tot perill m'ha de tréurer.

COMTE. ¿Y aixó es tot lo que's sab?

PATRÓ. Tot.

- COMTE. ¿ Vos no mentíu may?
- PATRÓ. Potsé'...
mes, si acás, es per fé'un bé.
- COMTE. (Diu lo cert; no'n sab ni un mot.)
- PATRÓ. Massa us veig prou pensatíu.
¿ Faltaréu potsé'á n'al pacte?
- COMTE. Si; vos tinch de faltá'al tracte
presa del pesar més viu.
Contava obtení'l perdó
de la noya y del forner,
y me l'ha negat sever
y altiu lo rey d'Aragó.
Aixís es que'm dol de cor
no donar vidas per ell;
pero déume aquest joyell
y us daré'l que vulguéu d'or.
- PATRÓ. Vidas vull, perque las val.
- COMTE. Ferm las nega qui las dòna,
y el rey qu'ara du corona
se diu Pere del Punyal.
- PATRÓ. ¿ Si? Donchs ohíu: Hi havia un dia
á la Cort aragonesa
una dama, qu'era presa
per dels reys ser l'alegría,
tota cor, tota bellesa.
La reyna, a prop séu ditxosa
veya en ella una ilusiò,
y, bonica y amorosa,
ella era la prenda hermosa
de la reyna d'Aragó.
- . . . . .
- A la costa catalana
fá trent'anys, á tot contar,
n'estava una dóna ufana;
encara si allí's demana,
contan com la va amparar.
La dóna era pescadora
y allí vivia ab son fill,
quan hi aná una gran senyora
duhent sa filla, y dihent si fora
salvada allí d'un perill.
Lo seu espós, acusat
de conspirar contra'l rey,
s'havia á Fransa escapat;
tot li havian confiscat,

y ellas temian la lley.
La pobreta pescadora
m'era mare, y jo, son fill,
vaig contestá' á la senyora,
qu'á casa amagada fóra,
salvantla aixís del perill.

COMTE. ¡Oh, Patró de nau! ¿Qué sento,
que 'l que dihéu vá entrantme al cor?

PATRÓ. Perdonéu si us atormento,
pero us vull contar lo cuento
fins que us caigui á doll lo plor.
L'espós de la gran senyora,
prompte á Fransa vá morir,
com tothom qui l'honra anyora,
y ella, com tothom qui adora,
no ho vá poguer resistir.
Llavors vá quedá' orfaneta
la filla dels grans senyors,
y, á la costa, la pobreta,
per lo qu'era amoroseta,
vá trová' en tothom amors.
Jo, germaneta vaig dirli
sense contá' ab lo méu cor,
y, quan ja amor vaig tenirli,
vá vení' l' rey á oferirli
vindicació, honra y or.

La innocencia del séu pare
per etsar vá descobrir;
parents, amichs de sa mare
van créure' qu'á casa encara
la debíam recullir,
y, al fi, al arribar lo día
en que d'amors fou ramell:
— ¡Adeu siau, goig y alegríal —
Lo rey d'Aragó volía
aquella perla aprop d'ell.

COMTE. ¡Oh, acabéu! ¡Una agonía
no ha de ser tan llarga!

PATRÓ. Si.

Quant jo tinch per nort, impía,
la venjansa qu'ara 'm guía,
vos heu de plorar així.
La noya al rey fóu portada;
jo váreig passar la mar,
sempre plorantla allunyada,

y. esperantla cada anyada,
quinze anyadas van passar.
Quan un día torno, y, ¡ha!
Aquella noya tant pura
que tant vareig estimar,
desolada, fugitiva
del palau del senyor rey,
trista, més morta que viva,
del amor d'un vil captiva
y amagantse de la lley
vaig trová' á casa, plorosa
per deshonorada passió,
y ja aquella noya hermosa,
no era la prenda amorosa
de la reyna d'Aragó.

COMTE. (¡Oh remordiment! ¡Cóm clavavas
tas arestas á n'al cor!)

PATRÓ. De sos ulls las ninas blavas,
ja entelantse, eran esclavas
del domini de la mort.
L'havía seduhida un patje
del palau del senyor rey,
y, un cop ja comés l'ultratge,
per muller de més véntatge
vá trencar d'honor la lley,
y el trist fruyt del séu amor,
un cop boja hagué finat,
jo l'vaig ampará' ab dolor;
jo, salvant d'ella l'honor,
li vaig dá' amparo y pietat,
perque en la lluyta horrorosa
en que'l méu cor mor vá ser,
jo, en aquella nina hermosa,
no hi veyá més qu'una rosa
brotada d'aquell rosa
brotada d'aquell roser

COMTE. ¡Roser que rossas d'amor
vá esclatar per mi y per ella!..

PATRÓ. ¡Per mi... no vá exalá' olor!...
Pero'n vaig tení'l dolor
y en vaig guardar la ponzella.
La meva mare, amorosa,
á una dida la vá dar
que criava una noya hermosa,
qu'era, com ella, preciosa.
Allavors jo vaig marxar

á viatge, y, quan vaig tornar,
la dida, trista'm vá dir
que als poch días de tenirlas
una se'n hi vá morir.
¡Penas que no son per dirlas
sino á n'al que sab sentir las
llavors se varen reunir!
Justament la meva mare
ja havia mort, la dida, pobra
sabent qu'era rich lo pare
de la morta, per avara
ó bé per fé' una bon'obra
va cometre un crim: va dir
qu'era la morta la meva,
y quan criada va tenir
á la viva, vá venir
duhentla á n'als forners com seva.

COMTE. ¡Oh! ¡Allavors aquesta noya
que'l forner té aquí com filla?...

PATRÓ. És; tant tendra y bonicoya,
un joyell d'aquella joya
qu'avuy ja entre 'ls astres brilla.
Es filla d'aquella hermosa
que fôu dels dos la passió;
de la que quan fou ditxosa
sigué la dama amorosa
de la reyna d'Aragó.

COMTE. ¡Filla de la meva vida!...
No. ¡No pot sé', ho héu somiat;
mentú!

PATRÓ. Es la veritat.
Miréu si pot ser mentida.

*(Li ensenya á Agna Maria que baixa la escala pausa-
dament.)*

COMTE. ¡Oh no, no; es la realitat!
Es ella, sí; ella mateixa,
prop del gòtich finestral
ahont escoltava ma queixa,
mirantme á mi per la reixa
dels murs del palau reyal.
¡Jo!...

PATRÓ. Prou ja. Teniu esposa,
teniu fill, teniu honor,
y al pérdrer sa dama hermosa

ja reyna jurá febroza
castigá' á n' seductor,

ESCENA XIV

Los mateixos, PERE ANTON, després, AGNA MARIA.

COMTE. (¡Filla del méu cor!)

PERE. (Per ella

reprimíus, tot ho he sentit.

Pare séu me féu ma estrella;

filla m'es, mentres per ella

lo cor m'alenti en lo pit.)

(*En aquest moment arriba Agna Marta ahónt es lo Comte,
y agenollantse, diu:*)

AGNA. ¡Oh! ¡Pietat... perdó senyor!

COMTE. ¡Oh! Si, Agneta; perdonada

fóras per mi ab ton amor,

pero dél rey lo rigor

te fará avuy desdixada,

AGNA. ¡Lo rey!

COMTE. Sí; 'l rey vos judica

com matzinadors de pa,

perque vostra crim publica,

qui, sols tastantne una mica,

caigué á terra mort.

ESCENA ULTIMA

Los mateixos, DANIEL, JANOT.

DANIEL. ¿Qué hi fá?

Caigué mort per la matzina

que no hi há á n'als nostres pans.

Miréu; aquí hi ha l'ampolla

(*Vá á la colúmna y treu l'ampolla.*)

que vá darli 'l jueu del call,

enganyantlo, per privarlo

de que 'l crim portés á cap.

La matzina qu'ell va pendre

y la vida li ha llevat,

es un'altra que vá darli

un company séu criminal,

de las que posat havian

los altes forners als pans.

La qu'ell va tirá'als pans nostres,
com lo juéu ha declarat,
es aquesta; es un narcótich
ab que'l juéu lo vá enganyar,
perque, sent amich del amo,
vá volgué evitarli un dany,
Així s'ha comprobat ara
al davant del jutje real,
y com qu'hasta 'l juéu, per proba,
del pá nostre allí ha tastat,
y per xó, ab tot y tastarlo,
no n'hi ha previngut cap mal,
ja'l perdó tenim per premi
de tants dols y tants afanys,
¡Oh! ¡Gracias, Déu méu!

PERE.

AGNA.

(¡Cor bó!)

PATRÓ.

Déu sempre á n'als bons premia.

COMTE,

(¡Déu ho ha fet perque volia
compensá'l mal qu'he fet jo!)

JANOT.

A n'al juéu que us vá estimar
debéu la ditxa del cor.

PERE.

Sí; aixugát veig nostre plor;
tots ab bé li hem de pagar.
En Daniel y tu, ditxosos,
resaréu per en Climent;
si ell féu mal, los dos bé fent
cumpliréu com generosos;
y quan, complerta la lley,
no 's vegi ja aqui deshonra,
digan los vinents, que l'honra
fo lo nort del FORN DEL REY,

FI DEL DRAMA.

Un llibre absolutament indispensable als aficionats

CATALEG D'OBRES TEATRALS CATALANES

**4.000 títols entre drames, comèdies, sainets, diàlegs, monòlegs, Sarsueles, Teatre d'Infants i el més extens
REPERTORI SENSE DONES**

A cada obra es detalla el número de personatges, homes i dones; si està escrita en vers o prosa, si es còmica o dramàtica

---

***Vegeu les seccions
que conté el Catàleg***

- Obres en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
- Obres líriques en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
- Obres en un acte, amb una o més dones.
- Obres líriques en un acte, amb una o més dones.
- Obres en dos tres o més actes, sense dones.
- Obres líriques, en dos, tres o més actes sense dones.
- Obres en un acte, sense dones.
- Obres líriques en un acte sense dones.
- Monòlegs per home.
- Monòlegs per dona.
- Teatre d'infants en un o més actes.
- Monòlegs per a nois.
- Monòlegs per a noies.

Un volum d'unes 150 planes, 2 pessetes
Els qui vulguin rebre'l per correu, hauran d'afegir
0,40 pessetes per l'envio certificat.

Llibreria i Arxiu Teatral Millà
Carrer Sant Pau, 21 **BARCELONA**